SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA PAOLA MENGOZZIJA,

predstavljeni 30. aprila 2009 [1]

I – Dejansko stanje, postopek in predlogi strank

1. Komisija Evropskih skupnosti je v členu 1 Odločbe C(2004) 4221 konč. z dne 26. oktobra 2004 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES (Zadeva COMP/F-1/38.338 – OP/šivalne igle) (v nadaljevanju: sporna odločba) ugotovila, da sta družbi William Prym GmbH & Co. KG in Prym Consumer GmbH & Co. KG kršili člen 81(1) ES, ker sta skupaj z britanskima podjetjema in njunima podružnicama, družbama Coats Holdings Ltd in J&P Coats Ltd (v nadaljevanju skupaj: skupina Coats) ter družbama Entaco Group Ltd in Entaco Ltd (v nadaljevanju skupaj: skupina Entaco), sodelovali pri vrsti sporazumov, ki so neposredno ali posredno povzročili, na eni strani, razdelitev blagovnih trgov – z razdelitvijo evropskega trga izdelkov galanterije – in, na drugi strani, razdelitev geografskih trgov – z razdelitvijo evropskega trga šivank.

2. Komisija je v členu 2 sporne odločbe pritožnicama naložila globo 30 milijonov EUR.

3. Komisija je navedeno globo v sporni odločbi določila glede na težo in trajanje kršitve, to je merili iz člena 15(2) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, prve uredbe o izvajanju členov (81) in (82) Pogodbe [2], kakor je bila spremenjena (v nadaljevanju: Uredba št. 17), pa tudi iz člena 23(3) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe [3]. Komisija je pri izračunu globe, ki je bila v sporni odločbi naložena pritožnicama, uporabila tudi metodo iz smernic iz leta 1998 o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe ESPJ [4] (v nadaljevanju: Smernice).

4. Komisija je tako pri teži kršitve, ki jo je preučila v točkah od 317 do 321 obrazložitve sporne odločbe, upoštevala vrsto kršitve, njen „dejanski vpliv na trg“ in velikost upoštevnega geografskega trga. Komisija je na podlagi teh dejavnikov ugotovila, da so podjetja, ki so

1 – Jezik izvirnika: francoščina.

2 – UL 1962, 13, str. 204.
3 – UL 2003, L 1, str. 1.
4 – UL C 9, str. 3.

sodelovala pri zadevnem omejevalnem sporazumu, storila „zelo resno“ kršitev, zaradi česar je izhodiščni znesek globe za pritožnici določila na 20 milijonov EUR.

5. Komisija je ugotovila, da je kršitev trajala vsaj pet let in tri mesece, to je od 10. septembra 1994 do 31. decembra 1999. Na podlagi tega je izhodiščni znesek zvišala za 50 %, da bi se upoštevalo trajanje kršitve. Komisija je osnovni znesek globe za pritožnici tako določila na 30 milijonov EUR.

6. Komisija poleg tega v točki 331 obrazložitve sporne odločbe pritožnicama ni priznala olajševalnih okoliščin, pri čemer je zlasti poudarila, da predčasno prenehanje izvajanja nezakonitega sporazuma ni bilo posledica njenega posredovanja in da je predčasno prenehanje upoštevala že pri ugotavljanju trajanja kršitve.

7. Komisija je tudi menila, da je samo skupina Entaco izpolnila pogoje iz točke B obvestila Komisije z dne 18. julija 1996 o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov [5] (v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi). Skupni znesek globe, ki je bila v sporni odločbi naložena pritožnicama, se je tako zvišal na 30 milijonov EUR.

8. Pritožnici sta 28. januarja 2005 pri sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti vložili tožbo, s katero sta primarno predlagali razglasitev ničnosti sporne odločbe v delu, ki ju zadeva, podredno pa odpravo ali znižanje globe, ki jima je bila naložena solidarno.

9. Sodišče prve stopnje je v sodbi z dne 12. septembra 2007 (v nadaljevanju: izpodbijana sodba) [6] delno ugodilo tožbi v delu, ki se nanaša na znižanje globe, pri čemer je navedlo, da so bile pritožnicama neupravičeno zavrnjene ugodnosti iz točke D, odstavek 2, obvestila o ugodni obravnavi, saj nista izpodbijali dejanskega stanja, ugotovljenega v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki jima ga je Komisija poslala 15. marca 2004. Zato je Sodišče prve stopnje ob izvajanju pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije v smislu člena 229 ES znesek globe, naložene pritožnicama, znižalo na 27 milijonov EUR. V preostalem je tožbo

5 – UL C 207, str. 4.
6 – V zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji (T-30-05, ZOdl., str. II-107).

zavrnilo. Sodišče prve stopnje je pri odločanju o stroških pritožnicama naložilo plačilo 90 % lastnih stroškov in 90 % stroškov Komisije, tej pa je naložilo plačilo preostanka.

II – Pravna analiza

A – *Uvodne opombe*

10. Pritožnici sta 30. novembra 2007 pri sodnem tajništvu Sodišča vložili pritožbo zoper izpodbijano sodbo, v kateri sta Sodišču primarno predlagali, naj razveljavi izpodbijano sodbo, ker posega v njun položaj, in razglasi ničnost sporne odločbe v delu, ki ju zadeva. Podredno sta pritožnici predlagali odpravo ali znižanje globe, ki jima je bila naložena v členu 2 sporne odločbe, in vrnitev zadeve Sodišču prve stopnje v ponovno odločanje. Predlagali sta tudi, naj se Komisiji naloži plačilo vseh stroškov postopka.

11. Komisija v odgovoru na pritožbo Sodišču predlaga, naj pritožbo zavrne in pritožnicama naloži plačilo stroškov.

12. Stranke so na obravnavi 5. marca 2009 podale ustne navedbe.

13. Pritožnici v utemeljitev pritožbe navajata pet pritožbenih razlogov. S prvima dvema, ki se nanašata na kršitev pravice do obrambe in odrekanje sodnega varstva, utemeljujeta predlog za razveljavitev izpodbijane sodbe (v celoti). Drugi trije pritožbeni razlogi se, kot bom natančneje pojasnil v nadaljevanju, nanašajo izključno na določitev zneska globe, pritožnicama naložene solidarno, zato bi lahko, če bi bilo treba ugoditi vsaj enemu od njih, povzročili samo delno razveljavitev izpodbijane sodbe in po potrebi spremembo sporne odločbe, če bi Sodišče v skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča ugotovilo, da stanje postopka to dovoljuje.

14. Kljub temu že zdaj opozarjam, da po mojem mnenju noben pritožbeni razlog, ki sta ga pritožnici navedli v utemeljitev pritožbe, ne more povzročiti niti delne razveljavitve izpodbijane sodbe, čeprav je obrazložitev v navedeni sodbi v nekaterih vidikih podvržena kritiki, kot bom pojasnil v nadaljevanju.

B – *Prvi pritožbeni razlog: kršitev pravice do obrambe, zlasti pravice do izjave*

1. Ugotovitve Sodišča prve stopnje

15. Pritožnici sta pred Sodiščem prve stopnje trdili, da je Komisija kršila njuno pravico do izjave, s tem ko je prvotno en sam postopek v zadevi „galanterija“ razdelila na dva ločena postopka, in sicer na postopek v zadevi „galanterija: šivanke“ (v nadaljevanju: zadeva „šivanke“), v katerem je bila sprejeta sporna odločba, in na postopek v zadevi „galanterija: zadrge“ (v nadaljevanju: zadeva „zadrge“). Trdili sta, da bi Komisijo opozorili – če bi ta spoštovala njuno pravico do izjave –, da je treba višino globe, naložene v sporni odločbi, zaradi medsebojne povezanosti zadev „šivanke“ in „zadrge“ določiti na podlagi celovite presoje. Kot sta poudarili pritožnici, pa Komisija v sporni odločbi ni upoštevala zadeve „zadrge“, zaradi česar je bila globa, pritožnicama naložena v navedeni odločbi, mnogo višja (približno 8,9 % skupnega svetovnega prometa pritožnic), kot bi bila, če bi zadevi obravnavali skupaj.

16. Sodišče prve stopnje je tako utemeljitev zavrnilo. Najprej je v točki 61 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je bil naslov obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki je bilo pritožnicama poslano 15. marca 2004, nedvoumen, in sicer „Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v postopku PO/galanterija: šivanke“, in da sta zato pritožnici najpozneje takrat izvedeli, da je Komisija sprožila ločen postopek za trg šivank. Pritožnici bi lahko po mnenju Sodišča prve stopnje razdelitvi postopkov nasprotovali v odgovoru na navedeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

17. Sodišče prve stopnje je v točkah od 63 do 66 izpodbijane sodbe dodalo:

„63 V zvezi s trditvami glede 10-odstotne zgornje meje in domnevne obveznosti Komisije, da izvede ‚celovito presojo‘ zadev v zvezi s šivankami in zadrgami, je treba navesti, da je v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003 določeno samo to, da globa za vsakega udeleženca pri kršitvi ne sme preseči 10 % njegovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu. V tej določbi ni sklicevanja na seštevek različnih glob, naloženih eni sami družbi. Tudi če sta tožeči stranki dejansko storili ločene kršitve, ni pomembno, ali so bile kršitve ugotovljene v več odločbah ali eni sami. Edino vprašanje, ki se postavlja, je, ali so bile kršitve v resnici ločene ali ne.

64 V teh okoliščinah je bila pravica Komisije, da lahko zaradi objektivnih razlogov razdruži, pa tudi združi postopke, implicitno priznana v sodbi Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 2005 v zadevi Tokai Carbon in drugi proti Komisiji (T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03 […], v nadaljevanju: sodba Tokai II). Sodišče prve stopnje je v točki 118 navedene sodbe ugotovilo, da je Komisija družbi SGL Carbon, eni od tožečih strank v navedenih zadevah, lahko naložila tri ločene globe (v dveh odločbah), pri čemer je za vsako upoštevala omejitve iz člena 15(2) Uredbe št. 17, če je družba SGL Carbon storila tri ločene kršitve člena 81(1) ES.

65 Okoliščine v obravnavanem primeru niso popolnoma primerljive z okoliščinami, v katerih je bila izdana v točki 64 zgoraj navedena sodba Tokai II, saj se v zadevah ‚šivanke' in ‚zadrge' po trditvah tožečih strank prekrivajo predmet, upoštevni trgi, obdobje, ki ga obsegajo kršitve, in zadevna podjetja. Tožeči stranki opozarjata, da je opredelitev trga v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ‚skoraj dobesedno enaka' opredelitvi iz uvodne izjave 46 [sporne] odločbe.

66 Vendar se lahko te trditve preverijo šele po sprejetju odločbe v zadevi ‚zadrge'. Komisija je med ustnim postopkom potrdila, da upravni postopek v zadevi ‚zadrge' še ni bil končan in da odločba še ni bila sprejeta. Zato so vse domneve o njegovem morebitnem izidu in zatrjevanem neobstoju objektivnih razlogov za razdelitev postopkov (v zvezi s to zahtevo glej točke od 119 do 124 zgoraj v točki 64 navedene sodbe Tokai II) samo hipotetične in z njimi ni mogoče izpodbijati zakonitosti [sporne] odločbe."

2. Trditve strank

18. Pritožnici v okviru tega pritožbenega razloga trdita, da naj bi Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, s tem ko je v točki 61 izpodbijane sodbe presodilo, da sta vsaj iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 1994 izvedeli, da bo Komisija sprožila ločen postopek v zvezi s trgom šivank, in da bi zato lahko izpodbijali razdelitev postopka. Po trditvah pritožnic samo seznanjenost z razdelitvijo postopka ni dovolj, da bi lahko učinkovito uveljavljali pravico do obrambe. Po njunem mnenju bi morala Komisija navesti dejstva in razloge, zaradi katerih je razdelila postopek, saj je iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 1994 razvidno samo, da je Komisija menila, da ravnanje pritožnic v zadevi „galanterija: šivanke" pomeni samostojno kršitev glede na ravnanje v zadevi „galanterija: zadrge". Po mnenju pritožnic je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo

pravo, zaradi česar se nista mogli sklicevati na dejstvo, da obstaja precej elementov, ki sta jih navedli v pritožbi ter ki kažejo na to, da je treba dejanja v zadevah „šivanke“ in „zadrge“ vsaj deloma šteti za eno samo in trajajočo kršitev v smislu člena 23(2) Uredbe št. 1/2003. Pritožnici sta na obravnavi poudarili, da sta na Sodišču prve stopnje vložili ničnostno tožbo zoper odločbo Komisije C(2007) 4257 konč. z dne 19. septembra 2007 v zadevi COMP/E-1/39.168 – Proizvodi galanterije: zadrge [7] (v nadaljevanju: odločba v zadevi „zadrge“).

19. Komisija v odgovoru na pritožbo navaja, prvič, da je treba ta pritožbeni razlog zavreči kot nedopusten, ker pritožnici prvič navajata, da četrta kršitev, opredeljena v odločbi „zadrge“, pomeni eno samo in trajajočo kršitev skupaj s kršitvijo, ugotovljeno v sporni odločbi. Meni, da pritožnici tega niti bolj na splošno nista nikoli trdili pred Sodiščem prve stopnje. Komisija se v zvezi s tem sklicuje na točke od 12 do 23 tožbe pred Sodiščem prve stopnje, v katerih naj bi pritožnici trdili, da bi – če bi vedeli za razdelitev obeh postopkov – opozorili, da globa v obeh postopkih ne sme preseči zgornje meje 10 % prometa. Drugič, Komisija meni, da je nedopustna in podredno neutemeljena tudi trditev pritožnic, da naj bi Komisija z razdelitvijo postopka kršila obveznost obrazložitve.

3. Presoja

a) Obseg in dopustnost pritožbenega razloga

20. Najprej je treba opozoriti, da je v okviru pritožbe Sodišče načeloma pristojno samo za presojo pravne rešitve v zvezi z razlogi, ki so se obravnavali na sodišču na prvi stopnji. [8] Stranka se torej ne more pred Sodiščem prvič sklicevati na razloge in trditve, ki jih ni navedla pred Sodiščem prve stopnje, ker bi to pomenilo, da lahko Sodišče preizkusi zakonitost utemeljitve Sodišča prve stopnje z vidika pritožbenih razlogov, ki jih to ni obravnavalo. [9]

21. V obravnavani zadevi ni sporno, da sta se pritožnici pred Sodiščem prve stopnje v okviru pritožbenega razloga, povezanega

7 – Ta tožba, ki se trenutno obravnava pred Sodiščem prve stopnje, je bila vpisana pod opravilno številko T-454/07.

8 – V tem smislu glej zlasti sodbo z dne 1. februarja 2007 v zadevi Sison proti Svetu (C-266/05 P, ZOdl., str. I-1233, točka 95 in navedena sodna praksa).

9 – V tem smislu glej navedeno sodbo Sison proti Svetu.

s kršitvijo postopkovnih pravil, sklicevali na kršitev njune pravice do izjave, ker naj pred sprejetjem sporne odločbe ne bi mogli predstaviti svojih stališč do razdelitve postopka v zadevi „šivanke“ in postopka v zadevi „zadrge“.

22. Pritožnici to trditev povzemata v pritožbi, pri čemer še zlasti grajata točko 61 izpodbijane sodbe, vendar pritožbeni razlog očitno razširjata na „kršitev pravice do obrambe, zlasti pravice do izjave“, pri čemer ne trdita, da naj bi tudi Sodišče prve stopnje kršilo to pravico v postopku, v katerem je bila izdana izpodbijana sodba. Pravica do izjave je samo eden od načinov izvajanja pravice do obrambe. Zato menim, da je treba pri preučitvi prvega pritožbenega razloga samo preveriti, ali je Sodišče prve stopnje upravičeno zavrnilo očitek pritožnic glede kršitve njune pravice do izjave.

23. Pred to preučitvijo je treba odgovoriti na razloga za nedopustnost, na katera se sklicuje Komisija. Naj kar takoj navedem, da ju je treba po mojem mnenju zavrniti.

24. Prvič, glede prvega ugovora nedopustnosti je treba najprej navesti, da pritožbeni razlog, ki sem ga pravkar opredelil in ki se nanaša na kršitev pravice do izjave, nikakor ni nov razlog, ki ne bi bil obravnavan pred sodiščem na prvi stopnji in ki ga Sodišče v skladu s sodno prakso načeloma ne bi moglo obravnavati v okviru pritožbe. [10]

25. Dalje, iz odgovora na pritožbo je razvidna določena negotovost Komisije pri opredelitvi domnevno novega očitka pritožnic, povezanega z obstojem ene same in trajajoče kršitve v okviru obeh postopkov v zadevah „šivanke“ in „zadrge“, saj se je sklicevala na novo „trditev“, pa tudi na nov „pritožbeni razlog“. [11]

26. Čeprav se zdi, da je taka opredelitev nujna zaradi sprejetja ali zavrnitve razloga za nedopustnost, povezanega s predložitvijo novega pritožbenega razloga pred Sodiščem, ki odloča o pritožbi, pa je res, da Sodišče to vprašanje obravnava precej redko, saj določen očitek včasih samo opredeli za „trditev“ in ga razglasi za dopusten, ne da bi predhodno skušalo ugotoviti, ali ni v resnici pritožbeni razlog, [12] ali pa, kar je bolj sporno in po mojem

10 – Glej sodno prakso, navedeno v opombi 8.

11 – V zvezi s tem glej točko 3 odgovora na pritožbo.

12 – Glede dopustnosti trditev, ki se nanašajo na Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisano 4. novembra 1950 v Rimu, glej sodbo z dne 18. januarja 2007 v zadevi PKK in KNK proti Svetu (C-229/05 P, ZOdl., str. I-439, točka 66), v kateri je Sodišče natančno navedlo, da „[…] se lahko pritožnik v okviru pritožbe sklicuje na vsako upoštevno trditev samo pod pogojem, da se s pritožbo ne spremeni predmeta postopka pred Sodiščem prve stopnje. V nasprotju s trditvijo Sveta ne obstaja obveznost, da bi bilo treba vsako trditev, ki se navaja v okviru pritožbe, predhodno obravnavati v postopku na prvi stopnji. Omejitve v tem smislu ni mogoče sprejeti, ker bi posledično velik del postopka s pritožbo izgubil pomen.“

mnenju napačno, vsako novo trditev, ki jo pritožnice navedejo v utemeljitev pritožbenega razloga, šteje za nedopustno sklicevanje na nove razloge in navedeno trditev zavrže kot nedopustno. [13]

27. Menim, da je treba v obravnavani zadevi preveriti, ali navajanje očitka glede obstoja ene same kršitve temelji na drugi pravni podlagi kot pritožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravice do izjave, kar pomeni, da je treba prvi očitek šteti za ločen in nov pritožbeni razlog, ki bi ga bilo treba razglasiti za nedopusten, ker se prvič navaja šele pred Sodiščem, ali pa je ta očitek naveden samo v utemeljitev pritožbenega razloga, povezanega s kršitvijo pravice do izjave, kar pomeni, da gre samo za trditev, ki bi jo bilo treba razglasiti za dopustno. [14]

28. V obravnavanem primeru iz pritožbe, pa tudi iz odgovora Komisije na pritožbo izhaja, da je očitek glede obstoja ene same in trajajoče kršitve, ki se kot tak nesporno ni navajal pred Sodiščem prve stopnje, očitno predložen samo na podlagi domneve, da je Komisija kršila pravico do izjave. Pritožnici zlasti v točkah 12 in 13 pritožbe izrecno opozarjata na morebitne posledice te domnevne postopkovne napake, ki jih v pritožbi navajata pod naslovom „Posledice postopkovne napake za materialni položaj pritožnic“, pri čemer se sklicujeta na sodno prakso, v skladu s katero lahko kršitev pravice do izjave povzroči razglasitev ničnosti nekega akta samo, če bi se lahko postopek brez take nepravilnosti končal drugače. [15] Pritožnici torej samo z vidika dokazovanja posledic, ki naj bi jih domnevna kršitev pravice do izjave imela za njun položaj in sporno odločbo, v pritožbi trdita, da številni elementi kažejo, da je treba ravnanje v zadevah „šivanke“ in „zadrge“ šteti za eno samo in trajajočo kršitev. Ta očitek je torej predložen samo v utemeljitev pritožbenega razloga, povezanega s kršitvijo pravice do izjave. Zato je treba ta očitek šteti za trditev, ki bi jo bilo treba razglasiti za dopustno.

29. Nazadnje iz točk od 63 do 66 izpodbijane sodbe izhaja, da je Sodišče prve stopnje v okviru tožbenega razloga, povezanega s kršitvijo pravice do izjave, dejansko imelo stališče do vprašanja, da naj bi Komisija eno samo in trajajočo kršitev razdelila. Seveda pa je Sodišče prve stopnje ob upoštevanju utemeljitve pritožnic, na katero sem opozoril v točkah 15 in 28 teh sklepnih predlogov ter ki se nanaša na posledice tega, da naj bi Komisija kršila pravico do izjave, za izrek sporne

13 – Glej zlasti sodbo z dne 21. septembra 2006 v zadevi JCB Service proti Komisiji (C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, ki v točki 114 natančno določa, da je „pristojnost Sodišča glede pritožb […] omejena na presojo zakonite rešitve, ki je bila dana razlogom in trditvam, o katerih se je razpravljalo pred sodiščem prve stopnje“. Glej tudi sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi France Télécom proti Komisiji (C-202/07 P, ZOdl., str. I-2369, točki 59 in 60).

14 – Na podlagi razlikovanja med pravno trditvijo in razlogom, ki ga je Sodišče uporabilo v sodbi z dne 25. oktobra 2007 v zadevi Komninou in drugi proti Komisiji (C-167/06 P, točka 24).

15 – V zvezi s tem glej zlasti sodbo z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji (C-301/87, Recueil, str. I-307, točka 31). V tem smislu glej tudi sodbo z dne 29. junija 2006 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji (C-308/04 P, ZOdl., str. I-5977, točka 98 in navedena sodna praksa).

odločbe o tem kljub nekoliko nejasni ubeseditvi zanesljivo presojalo samo podredno, saj je Sodišče prve stopnje zavrnilo trditev pritožnic o kršitvi pravice do izjave.

30. Kljub temu velja, da mora v okviru dopustnega pritožbenega razloga pritožnik v utemeljitev načeloma navesti trditve po lastni presoji, ali tako, da se opre na trditve, ki jih je že navajal pred Sodiščem prve stopnje, ali tako, da navaja nove trditve, zlasti glede na stališča Sodišča prve stopnje. Če bi bilo drugače, bi pritožbeni postopek deloma izgubil pomen. [16]

31. Glede na zgornje ugotovitve je vsekakor jasno, da trditev pritožnic v točkah od 13 do 29 pritožbe, da je bila za postopka v zadevah „šivanke“ in „zadrge“ značilna ena sama in trajajoča kršitev, ni mogoče razlagati, kot da je njihov namen pred Sodiščem uveljavljati pritožbeni razlog, povezan z napačno uporabo prava ali napačno presojo ugotovitev iz točk od 250 do 260 obrazložitve sporne odločbe, da naj bi na trgih, opredeljenih v navedeni odločbi, obstajala ena sama in trajajoča kršitev. Če bi to držalo, bi bil pritožbeni razlog glede utemeljenosti sporne odločbe v skladu s sodno prakso nedopusten, saj ni sporno, da pred Sodiščem prve stopnje ni bil naveden.

32. Drugič, po mojem mnenju tudi ni mogoče sprejeti ugovora nedopustnosti, ki ga je vložila Komisija in ki se nanaša na trditev pritožnic, da je bila razdelitev postopka pomanjkljivo obrazložena.

33. Seveda se strinjam, da bi bilo treba to trditev šteti za pritožbeni razlog, ki ni povezan s pritožbenim razlogom, povezanim s kršitvijo pravice do izjave, kot tudi ni sporno, da trditev ni bila navedena pred Sodiščem prve stopnje.

34. Na podlagi te dvojne ugotovitve bi lahko ta pritožbeni razlog zavrnili, ker je nov. Poleg tega je treba navesti, da je Sodišče že v sodbi v zadevi O'Hannrachain proti Parlamentu razglasilo nedopustnost očitka glede kršitve obveznosti obrazložitve, ki naj bi jo storila institucija Skupnosti, ta pritožbeni razlog pa pred sodiščem na prvi stopnji ni bil naveden, z obrazložitvijo, da se Sodišču ne more predložiti širši spor, kot je bil predložen Sodišču prve stopnje. [17]

16 – Glej navedeno sodbo PKK in KNK proti Svetu (točka 64 in navedena sodna praksa).

17 – Sodba z dne 5. junija 2003 (C-121/01 P, Recueil, str. I-5539, točka 39).

35. Vendar se mi zdi pristop v navedeni sodbi O' Hannrachain proti Parlamentu izredno tog, saj ne upošteva sodne prakse Sodišča, v skladu s katero je kršitev obveznosti obrazložitve razlog javnega reda, ki ga mora sodišče Skupnosti preizkusiti po uradni dolžnosti. [18] Kot je Sodišče pred kratkim navedlo v točkah 49 in 50 sodbe v zadevi Chronopost in La Poste proti UFEX in drugim, ki je bila izdana na podlagi pritožbe, je obravnavanje razloga javnega reda mogoče v kateri koli fazi postopka, tudi če stranka, ki ga navaja, tega ni storila pred Sodiščem prve stopnje. [19] V zvezi s tem je treba opozoriti, da se je Sodišče v točki 49 sodbe Chronopost in La Poste proti UFEX in drugim sklicevalo na točko 25 sodbe v zadevi Komisija proti Daffix, [20] v kateri se je navajala kršitev obveznosti obrazložitve. To sklicevanje daje slutiti, da je Sodišče implicitno, a nujno priznalo, da bi morala obstajati možnost, da se pritožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve, zlasti na pomanjkljivo obrazložitev, uveljavlja v pritožbi, tudi če ni bil naveden pred sodiščem na prvi stopnji.

36. V vsakem primeru se zdi, da pritožnici Sodišču prve stopnje očitata, da ni po uradni dolžnosti navedlo domnevno pomanjkljive obrazložitve glede razdelitve postopka preiskave na dva ločena postopka.

37. Zato menim, da bi moralo Sodišče zavrniti oba razloga, ki ju je Komisija navedla v utemeljitev nedopustnosti prvega pritožbenega razloga.

b) Utemeljenost

38. Glede utemeljenosti menim, da bi bilo treba ta pritožbeni razlog zavrniti.

39. Prvič, menim, da pritožnici Sodišču prve stopnje ne moreta očitati, da je v točki 61 izpodbijane sodbe presodilo, da bi lahko svoje stališče do razdelitve postopka predstavili v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki jima je bilo poslano 15. marca 2004 in katerega naslov se je

18 – Glej zlasti sodbi z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France (C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 67) in z dne 30. marca 2000 v zadevi VBA proti Florimex in drugim (C-265/97 P, Recueil, str. I-2061, točka 114). Glede pojma razlog javnega reda glej tudi točke od 102 do 104 mojih sklepnih predlogov, predstavljenih v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 13. septembra 2007 v zadevi Common Market Fertilizers proti Komisiji (C-443/05 P, ZOdl., str. I-7209). Kar zadeva obveznost obrazložitve akta kot vprašanje javnega reda, ki bi ga moralo sodišče preučiti po uradni dolžnosti, v sodni praksi očitno ni razlikovanja glede na dvojno funkcijo pravil o obrazložitvi, in sicer, prvič, da se omogoči nadzor sodišča nad zakonitostjo (objektivni namen) in, drugič, da se lahko zainteresirane osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa, da lahko zaščitijo svoje pravice in preverijo utemeljenost akta (subjektivni namen) (glede te dvojne funkcije glej zlasti sodbe z dne 17. januarja 1984 v zadevi VBVB in VBBB proti Komisiji, (43/82 in 63/82, Recueil, str. 19, točka 22); z dne 17. januarja 1995 v zadevi Publishers Association proti Komisiji (C-360/92 P, Recueil, str. I-23, točka 39) in z dne 18. septembra 2003 v zadevi Volkswagen proti Komisiji (C-338/00 P, Recueil, str. I-9189, točka 124)). Nedopustnost, ugotovljena v navedeni sodbi O'Hannrachain proti Parlamentu, se očitno ne opira na tako razlikovanje. Vsekakor pa razlog, ki se nanaša na kršitev teh pravic (ali pravice do izjave), glede na izključno subjektivni namen spoštovanja pravice do obrambe po mojem mnenju ne more biti opredeljen kot razlog javnega reda. Sodišču Skupnosti takega razloga torej ni treba preučiti po uradni dolžnosti.

19 – Sodba z dne 1. julija 2008 (C-341/06 P in C-342/06 P, ZOdl., str. I-4777).

20 – Sodba z dne 20. februarja 1997 (C-166/95 P, Recueil, str. I-983, točka 25).

nedvoumno glasil „Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v postopku PO/galanterija: šivanke“.

40. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki je določeno v Uredbi št. 17 (in v Uredbi št. 1/2003), dokument v pripravljalnem postopku, medtem ko je odločba dokument, s katerim se postopek konča. S tem dokumentom se omeji predmet sproženega upravnega postopka, tako da Komisija v odločbi ne more upoštevati drugih očitkov. V tem dokumentu je treba navesti bistvene elemente, na katere se Komisija opre v tej fazi postopka. Presoje dejstev ali pravne presoje, ki jih Komisija vključi v obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, so torej izključno začasne. [21]

41. Poleg tega spoštovanje pravice do obrambe zahteva, naj se zadevnim podjetjem v upravnem postopku da možnost, da ustrezno predstavijo svoja stališča do resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter do dokumentov, ki jih Komisija navaja v podporo svoji trditvi o obstoju kršitve Pogodbe ES. [22] Komisija mora upoštevati dejavnike, ki izhajajo iz upravnega postopka, da bi ali odstopila od očitkov, ki bi se izkazali za neutemeljene, ali izboljšala ali dopolnila – glede dejanskega stanja in prava – svoje trditve za utemeljitev očitkov. [23]

42. Povedano drugače, z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah je zadevno podjetje obveščeno o vseh bistvenih podatkih, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka, in zadevno podjetje lahko šele po tem, ko je bilo poslano navedeno obvestilo, v celoti uveljavlja pravico do obrambe. [24]

43. V obravnavanem primeru je bil predmet upravnega postopka, v katerem je bila sprejeta sporna odločba, v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 2004 nedvoumno omejen na „galanterijo: šivanke“.

44. Pritožnici bi lahko že na podlagi te navedbe predstavili svoje stališče do razdelitve postopka in ga izpodbijali, če bi menili, da ta razdelitev vpliva na njun položaj.

21 – V tem smislu glej sklep z dne 18. junija 1986 v zadevi British American Tobacco in Reynolds Industries proti Komisiji (142/84 in 156/84, Recueil, str. 1899, točka 13) ter sodbi z dne 17. novembra 1987 v zadevi British American Tobacco in Reynolds Industries proti Komisiji (142/84 in 156/84, Recueil, str. 4487, točka 70) in z dne 7. januarja 2004 v zadevi Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 67 in navedena sodna praksa).

22 – Navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (točka 66 in navedena sodna praksa).

23 – Glej sodbo z dne 15. julija 1970 v zadevi ACF Chemiefarma proti Komisiji (41/69, Recueil, str. 661, točka 92), zgoraj navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (točka 67) ter navedeni sklep British American Tobacco in Reynolds Industries proti Komisiji (točka 13).

24 – Glej sodbo z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji (C-407/04 P, ZOdl., str. I-829, točka 59 in navedena sodna praksa).

45. Poleg tega moram navesti, ne da bi se bilo treba opredeliti do utemeljenosti te trditve, da pritožnici v točki 10 pritožbe izrecno priznavata, da je iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 2004 razvidno, da je Komisija njuno ravnanje v zadevi „šivanke“ štela za samostojno kršitev v primerjavi z njunim ravnanjem na področju zadrg.

46. To priznanje dokazuje, da bi lahko pritožnici dejansko že po prejemu obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ustrezno izrazili svoje stališče do razdelitve postopka. Vendar je jasno, da nista pojasnili, zakaj – čeprav sta bili seznanjeni s tem vsaj začasnim stališčem Komisije – nista mogli v odgovoru na navedeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah navesti vsaj povzetka pripomb o navedenem stališču, za kar sta imeli na voljo več kot dva meseca od vročitve navedenega obvestila.

47. Naj dodam, da navajanje takih pripomb v tej fazi postopka ne bi pomenilo, da pritožnici priznavata obstoj kršitve v zadevi „zadrge“, [25] česar pritožnici niti ne trdita.

48. Drugič, tudi trditve, da naj razdelitev postopka ne bi bila obrazložena v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ni mogoče sprejeti.

49. Opozoriti je treba, da je upravni postopek, v katerem se sprejme odločba o ugotovitvi kršitve člena 81(1) ES, načeloma razdeljen na dve fazi, od katerih ima vsaka *svojo notranjo logiko*. Prva faza, in sicer ugotovitveni postopek pred sprejetjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, mora Komisiji omogočiti, da zavzame stališče do usmeritve postopka. Druga od navedenih faz, ki traja od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah pa do sprejetja dokončne odločbe, mora Komisiji omogočiti, da se dokončno opredeli do očitane kršitve. [26]

25 – V skladu s sodno prakso ima Komisija pravico po potrebi z odločbo zavezati podjetje, naj ji posreduje vse potrebne podatke o dejstvih, s katerimi se ta institucija lahko seznani, vendar mu ne more naložiti, naj ji posreduje odgovore, s katerimi bi bilo prisiljeno priznati obstoj kršitve, ki jo mora dokazati Komisija (glej zgoraj navedeno sodbo Dalmine proti Komisiji (točka 34 in navedena sodna praksa)).

26 – V zvezi s tem glej sodbi z dne 15. oktobra 2002 v zadevi Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točke od 182 do 184) in z dne 21. septembra 2006 v zadevi Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji (C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točka 38).

50. Kot sta pritožnici priznali v pritožbi, iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 2004 izhaja, da je Komisija menila, da kršitev, na katero se nanaša navedeni dokument, torej kršitev v zadevi „galanterija: šivanke“, *pomeni eno samo in trajajočo kršitev*. Pritožnici sta se torej najpozneje ob vročitvi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 2004 dobro zavedali, zakaj se je postopek po sprejetju navedenega obvestila razdelil na dva ločena postopka, od katerih je bila v enem sprejeta sporna odločba.

51. V zvezi s tem v nasprotju s pritožnicama menim, da od Komisije ne moremo zahtevati, da natančneje pojasni razloge za omejitev predmeta dokumenta, kot je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, katerega namen je prav omejiti predmet faze upravnega postopka, v katerem se mora Komisija dokončno opredeliti do očitane kršitve. [27] Pristop, ki ga predlagata pritožnici, bi pomenil, da mora Komisija svoje začasno stališče iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah pojasniti glede na elemente, ki izhajajo iz predhodnih preiskovalnih ukrepov in za katere ta institucija meni, da jih ni treba vključiti v navedeni upravni postopek. Komisija bi tako morala v skladu s sodno prakso v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navesti ne le vse bistvene elemente, na katere se opira v tej fazi postopka, in trditev o obstoju kršitve, temveč bi morala vanj vključiti tudi obrazložitev elementov (ki po naravi niso bistveni), na katere se v istem upravnem postopku ne namerava opreti.

52. Menim, da bi bila taka obveznost obrazložitve v tej fazi upravnega postopka pretirana.

53. V obravnavani zadevi je treba tudi poudariti, kot sta v pisnih vlogah navedli pritožnici, da Komisija ob sprejetju obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 15. marca 2004 še ni končala postopka preiskave v zvezi z zadrgami in jima zato v tej zadevi ni poslala obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki je bilo sprejeto šele 16. septembra 2004. V teh okoliščinah še toliko manj razumem, kako se lahko od Komisije zahteva, naj posebej razloži razdelitev postopka med sprejetjem prvega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah v zadevi „galanterija: šivanke“, čeprav v tej fazi v nobenem dokumentu ni predvideno ugotavljanje obstoja druge kršitve člena 81(1) ES.

54. Poleg tega naj navedem, da je Sodišče v sodbi v zadevi van Landewyck in drugi proti Komisiji zavrnilo tožbeni razlog, v katerem se je trdilo, da so se v odločbi, s katero je bila ugotovljena kršitev člena 81 ES, napačno in neobrazloženo združili trije prvotno ločeni

27 – V zvezi s tem glej navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (točka 183).

postopki, ker je bilo zadevnim podjetjem in združenjem omogočeno, da predstavijo svoja stališča do očitkov, ki so se upoštevali v upravnem postopku in ki so izhajali iz različnih pritožb, zaporedoma vloženih med postopkom. [28] Vendar je Sodišče kljub dejstvu, da v odločbi, ki je bila predmet tožbe v tej zadevi, „združitev“ treh postopkov ni bila obrazložena, navedlo, da ni razlogov, zaradi katerih Komisija ne bi mogla z eno samo odločbo odločiti o isti kršitvi, ki je predmet več pritožb, zaporedoma vloženih v istem postopku. [29]

55. Ne razumem, zakaj bi morala za Komisijo veljati strožja obveznost obrazložitve pri razdelitvi postopka, če bi lahko pritožnici na podlagi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah predstavili svoje stališče do navedene razdelitve v upravnem postopku, v katerem je bila sprejeta sporna odločba. V zvezi s tem opozarjam, da se pritožnici pred Sodiščem prve stopnje nista sklicevali na napačno uporabo prava ali napačno presojo Komisije v sporni odločbi, kar zadeva ugotovitve iz točk od 250 do 260 navedene odločbe, da je na trgih, na katere se je nanašala navedena odločba, obstajala „ena sama in trajajoča kršitev“ člena 81(1) ES.

56. Menim torej, da Sodišču prve stopnje ni bilo treba po uradni dolžnosti upoštevati domnevne pomanjkljive obrazložitve glede razdelitve upravnega postopka.

57. Zato je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

C – Drugi pritožbeni razlog: odrekanje sodnega varstva in kršitev pravice do učinkovitega sodnega varstva

1. Trditve strank

58. Pritožnici Sodišču prve stopnje očitata, da ni preverilo, ali je bila razdelitev postopka zakonita, čeprav naj bi po eni strani priznalo, da se obravnavana zadeva razlikuje od navedene sodbe Tokai II, po drugi strani pa naj bi imelo na voljo dokaze, in sicer obvestili o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 16. septembra 2004 in z dne 8. marca 2006 v zadevi „zadrge“, iz katerih naj bi izhajalo, da je Komisija eno samo in trajajočo kršitev samovoljno razdelila. V nasprotju s tem, kar je Sodišče prve stopnje presodilo v točki 66 izpodbijane sodbe, izid tega postopka ni bil bolj hipotetičen. Sodišče prve stopnje naj bi prezrlo tudi dejstvo, da je bila zakonitost

28 – Glej sodbo z dne 29. oktobra 1980 (od 209/78 do 215/78 in 218/78, Recueil, str. 3125, točke od 29 do 32).

29 – Ibidem (točka 32).

sporne odločbe odvisna od tega, ali je ugotovljena in sankcionirana kršitev pomenila ločeno kršitev glede na četrto kršitev, kaznovano v odločbi v zadevi „zadrge“.

59. Komisija v bistvu opozarja, da odločba v zadevi „zadrge“ ni bila sprejeta v času, ko je Sodišče prve stopnje razpravljalo o zadevi, v kateri je bila sprejeta izpodbijana sodba, in da sta obvestili o ugotovitvah o možnih kršitvah pripravljalna dokumenta. Predlagam,, naj se ta pritožbeni razlog zavrne.

2. Presoja

60. Kot sem navedel že ob preučitvi prvega pritožbenega razloga, so bile ugotovitve Sodišča prve stopnje, navedene v točkah od 63 do 66 izpodbijane sodbe in povzete v točki 17 teh sklepnih predlogov, implicitno, a nujno navedene pri preučitvi posledic, ki naj bi jih domnevna kršitev pravice do izjave imela za zakonitost sporne odločbe.

61. Ker pa je Sodišče prve stopnje po mojem mnenju pravilno presodilo, da je bilo pritožnicama omogočeno, da izpodbijata razdelitev postopka, ugotovitve iz točk od 63 do 66 izpodbijane sodbe torej niso bile bistvene.

62. Očitki zoper take nebistvene razloge iz sodbe Sodišča prve stopnje v skladu s sodno prakso ne morejo biti uspešni. [30]

63. Drugi pritožbeni razlog je treba torej po mojem mnenju razglasiti za brezpredmeten.

64. Vsekakor pa menim, da navedeni pritožbeni razlog ni utemeljen.

65. Prvič, Sodišče prve stopnje v točki 65 izpodbijane sodbe v nasprotju s trditvami pritožnic ni menilo, da se obravnavana zadeva razlikuje od zadeve, v kateri je bila sprejeta sodba Tokai II, temveč je samo povzelo trditve, ki sta jih pritožnici navedli v utemeljitev stališča, da se zadevi „šivanke“ in „zadrge“ prekrivata, tako da zadevne okoliščine niso popolnoma primerljive z okoliščinami v zadevi Tokai II. Sodišče prve stopnje v točki 66 izpodbijane sodbe ugotavlja, da „pa se lahko trditve [pritožnic] preverijo šele po sprejetju odločbe v zadevi v zvezi z zadrgami“.

30 – Glej zlasti sodbi z dne 28. oktobra 2004 v zadevi van den Berg proti Svetu in Komisiji (C-164/01 P, ZOdl., str. I-10225, točka 60) in z dne 28. junija 2005 v zadevi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 148).

66. Dalje, prav tisto, kar zadeva presojo iz točke 66 izpodbijane sodbe, ni sporno, da ob vložitvi tožbe pri Sodišču prve stopnje in obravnavi zadeve na podlagi ustnega postopka še ni bila sprejeta odločba, s katero bi se končal upravni postopek v zadevi „zadrge“. Na podlagi dejstva, na katero se sklicujeta pritožnici, da je imelo Sodišče prve stopnje med obravnavo v zadevi, v kateri je bila izdana izpodbijana sodba, na voljo dve obvestili o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki sta bili naslovljeni na pritožnici predvsem v zadevi „zadrge“, zaradi nujne začasne narave ugotovitev iz navedenih dokumentov [31] nikakor ni moglo presoditi, da ta dokumenta dokazujeta domnevni neobstoj objektivnih razlogov za razdelitev postopka. Če bi Sodišče prve stopnje uporabilo pristop, ki ga pritožnici predlagata v utemeljitev tega pritožbenega razloga, in upoštevalo elemente iz navedenih obvestil o ugotovitvah o možnih kršitvah, menim, da bi bilo prisiljeno napačno uporabiti pravo pri obrazložitvi izpodbijane sodbe, ker bi upoštevalo začasne ugotovitve, prezrlo pa bi morebitne pripombe podjetij, na kateri sta bili naslovljeni navedeni obvestili, pri čemer bi nepravilno predvidelo odločbo v zadevi „zadrge“. [32]

67. Poleg tega je treba opozoriti, da pritožnici pred Sodiščem prve stopnje nista nikoli trdili, da je Komisija napačno uporabila pravo ali storila napako pri presoji, s tem ko je v sporni odločbi upoštevala obstoj ene same in trajajoče kršitve člena 81(1) ES.

31 – V zvezi s tem glej sodno prakso, navedeno v opombi 21 teh sklepnih predlogov.

32 – Glede višine glob glej navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točka 434).

68. Sodišče prve stopnje je torej lahko ugotovilo samo, da so trditve pritožnic, ki so temeljile na pripravljalnih aktih za odločbo v zadevi „zadrge“, ki niti ob obravnavi zadeve niti ob razglasitvi izpodbijane sodbe še ni bila sprejeta, samo hipotetične in z njimi ni mogoče izpodbijati zakonitosti sporne odločbe.

69. Sodišče prve stopnje torej ni napačno uporabilo prava, s tem ko je v točki 66, prva poved, izpodbijane sodbe navedlo, da se lahko te trditve preverijo šele po sprejetju odločbe v zadevi „zadrge“. Nasprotno, odgovorilo je na trditve pritožnic, pri čemer je upravičeno preverilo zgolj zakonitost sporne odločbe z vidika tožbenih razlogov pritožnic. Po mojem mnenju torej ni mogoče trditi, da je Sodišče prve stopnje odreklo sodno varstvo ali kršilo pravico do učinkovitega sodnega varstva.

70. Še več, kar zadeva sorazmernost globe, naložene v sporni odločbi, z globo, ki bi lahko bila naložena pritožnicama v odločbi v zadevi „zadrge“, ugotovitev iz točke 66, prvi stavek, izpodbijane sodbe in pojasnilo iz točke 232 *in fine* navedene sodbe, da bi bilo mogoče trditev pritožnic navesti v morebitnem poznejšem postopku zoper odločbo v zadevi „zadrge“, po

mojem mnenju dokazujeta, da je želelo Sodišče prve stopnje pritožnici opozoriti, da bi bilo te očitke primerneje navesti zoper odločbo, ki bi bila lahko sprejeta v zadevi „zadrge“. [33]

71. Zaradi vseh teh razlogov menim, da je treba drugi pritožbeni razlog, ki se nanaša na odrekanje sodnega varstva in kršitev pravice do učinkovitega sodnega varstva, primarno zavrniti kot brezpredmeten, ali podredno kot neutemeljen.

D – *Tretji pritožbeni razlog: Sodišče prve stopnje ni dovolj upoštevalo ugotovitve, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve glede določitve teže kršitve*

72. Tretji pritožbeni razlog je razdeljen na dva dela, ki se nanašata na to, da Sodišče prve stopnje ni dovolj upoštevalo ugotovitve, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve, kar zadeva velikost upoštevnih trgov, in na to, da Sodišče prve stopnje ni dovolj upoštevalo ugotovitve, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve, kar zadeva dejanski vpliv kršitve na trg.

33 – Kot sta pritožnici navedli na obravnavi v tej zadevi, sta zoper odločbo v zadevi „zadrge“ vložili tožbo (glej točko 18 teh sklepnih predlogov).

1. Prvi del tretjega pritožbenega razloga: Sodišče prve stopnje ni dovolj upoštevalo ugotovitve, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve glede velikosti upoštevnih trgov

a) Ugotovitve Sodišča prve stopnje

73. Pritožnici sta v tožbi pred Sodiščem prve stopnje Komisiji zlasti očitali, da v sporni odločbi ni dovolj razložila ugotovitev glede velikosti upoštevnih trgov.

74. Sodišče prve stopnje je najprej v točki 87 izpodbijane sodbe navedlo, da Komisiji v obravnavani zadevi glede na protikonkurenčni cilj sporazumov ni bilo treba razdeliti trga, da bi lahko uporabila člen 81(1) ES.

75. Kljub temu je v točki 88 izpodbijane sodbe pojasnilo, da so, ker je v izreku sporne odločbe globa naložena na podlagi Uredbe št. 1/2003, ugotovitve glede dejanskega stanja v zvezi z upoštevnim trgom pomembne, čeprav njihova nezadostnost ne more povzročiti razglasitve ničnosti navedene odločbe v celoti.

76. Sodišče prve stopnje je v točki 89 izpodbijane sodbe poudarilo:

„89 V skladu s Smernicami je namreč pri ocenjevanju teže kršitve ‚treba upoštevati' ne samo naravo kršitve, ampak tudi ‚njen dejanski vpliv na trg, kjer se to lahko meri' (točka 1(A), prvi pododstavek). Za oceno dejanskega vpliva kršitve na trg je treba ta trg razmejiti. V Smernicah je tudi določeno, da je pri določitvi teže kršitve ‚treba […] upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom' (točka 1(A), četrti pododstavek), kar pomeni, da je nujno treba določiti velikost trgov in tržne deleže zadevnih podjetij."

77. Sodišče prve stopnje je na podlagi ugotovitve, da razmejitev trgov ni pomanjkljivo obrazložena (točka 95 izpodbijane sodbe), preučilo ugotovitve Komisije v točkah 45 in 46 obrazložitve sporne odločbe, kar zadeva velikost trga.

78. Sodišče prve stopnje je v točki 98 izpodbijane sodbe navedlo, da so ugotovitve Komisije glede velikosti treh blagovnih trgov, ki jih je opredelila, še naprej nepopolne in na njihovi podlagi ni mogoče preveriti velikosti vseh upoštevnih trgov. Sodišče prve stopnje je v točki 99 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je sporna odločba „pomanjkljivo obrazložena, kar bi lahko povzročilo delno razglasitev ničnosti [navedene] odločbe […], razen če ugotovitve Komisije glede dejanske gospodarske zmožnosti zadevnih podjetij, da povzročijo večjo škodo, ne temeljijo na drugih razlogih iz [sporne] odločbe."

79. Sodišče prve stopnje je v točkah 100 in 101 izpodbijane sodbe ugotovilo naslednje:

„100 Vendar tožeči stranki v okoliščinah tega primera nista nikoli izpodbijali ugotovitev Komisije iz [obrazložitve] [sporne] odločbe, s katerimi se lahko obstoj take zmožnosti potrdi tudi brez navedenih podatkov. Komisija je v [točki] 325 [obrazložitve sporne] odločbe ugotovila, da sta bili družbi Prym in Entaco v obdobju kršitve vodilni podjetji na evropskem trgu šivank ter da je bila konkurenca zelo majhna [večinoma je bila to družba Needle Industries (India) Ltd]; da je bila družba Prym največja evropska družba v drugih sektorjih galanterije, kot so zapenjala in zaponke, in ena glavnih konkurentk na

trgu zadrg ter da sta bili družbi Coats in Prym s svojima znamkama, Milward in Newey, glavni konkurentki pri prodaji na drobno, kar zadeva šivanke za ročno šivanje.

101 Čeprav je naslov teh ugotovitev ‚Različno obravnavanje', pa so v [sporni] odločbi navedene v delu ‚Teža kršitve' in vsebujejo sklicevanja na upoštevna merila za presojo dejanske gospodarske zmožnosti kršiteljev, da povzročijo večjo škodo. Poleg tega tožeči stranki nista nikoli izpodbijali dejstva, da se prištevata med subjekte z največjo tržno močjo v zadevnem sektorju."

b) Trditve strank

80. Po mnenju pritožnic naj bi Sodišče prve stopnje prezrlo dejstvo, da je kršitev obveznosti obrazložitve, kar zadeva velikost blagovnih trgov, vplivala na določitev dejanske teže kršitve, ker njena določitev vključuje skupno uporabo več meril. Pritožnici v zvezi s tem pojasnjujeta, da naj bi Komisija v točki 333 obrazložitve sporne odločbe sama navedla, da je dejansko težo kršitve določila glede na velikost upoštevnih trgov in gospodarsko zmožnost kršiteljic, da povzročita večjo škodo.

81. Sodišče prve stopnje naj bi tudi napačno uporabilo pravo, ker je menilo, da je Komisija zadostno opisala dejanski vpliv kršitve na trg, s tem ko se je v točki 101 izpodbijane sodbe sklicevala na vodilno vlogo zadevnih podjetij. Sodišče prve stopnje naj tako ne bi upoštevalo razlike med določitvijo dejanske gospodarske zmožnosti podjetja, da povzroči večjo škodo, in določitvijo dejanskega vpliva na trg, kadar se ta lahko meri. Medtem ko pritožnici priznavata, da lahko sklicevanje na vodilno vlogo v skrajnem primeru zadostuje za ugotovitev gospodarske zmožnosti nekega podjetja, da povzroči večjo škodo, pa ne more zadostovati za določitev dejanskega vpliva na trg, ki se zahteva pri ugotavljanju velikosti trgov. Pritožnici poleg tega menita, da so točke 89 in 99 ter 100 izpodbijane sodbe protislovno obrazložene. Po njunem mnenju bi bilo treba zaradi napak v izpodbijani sodbi razglasiti ničnost sporne odločbe.

82. Komisija odgovarja, da se je Sodišče prve stopnje v skladu s pravilno razlago izpodbijane sodbe strinjalo z obveznostjo določitve velikosti blagovnih trgov le glede zmožnost zadevnih podjetij, da povzročita večjo škodo. Če bi bilo mogoče to zmožnost kot v obravnavanem primeru ugotoviti z drugimi sredstvi, Komisiji ne bi bilo treba določiti velikosti trgov (točke 89, 90, 99 in 101 izpodbijane sodbe). Poleg tega naj bi iz sodne prakse Sodišča prve stopnje izhajalo, da se po metodi za izračun glob, opisani v Smernicah, za določitev izhodiščnega zneska globe nikakor ne zahteva upoštevanje velikosti blagovnih trgov.

83. Po mnenju Komisije Sodišče prve stopnje ni pomešalo vprašanja določitve dejanske zmožnosti podjetja, da povzroči večjo škodo, in vprašanja določitve dejanskega vpliva kršitve, saj je v točki 115 izpodbijane sodbe ugotovilo pomanjkljivo obrazložitev dejanskega vpliva.

84. Kot še dodaja, Sodišče prve stopnje, s tem ko je v točki 89 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija morala razmejiti upoštevni trg in zato ugotoviti njegovo velikost, nikakor ni moglo meniti, da je taka razmejitev enaka razmejitvi, ki se zahteva na podlagi člena 82 ES, sicer bi sodna praksa, v skladu s katero Komisiji na podlagi člena 81(1) ES trga ni treba razmejiti, izgubila ves pomen. Morebitne napake pri ugotovitvah glede velikosti trgov nikakor ne morejo povzročiti razglasitve ničnosti sporne odločbe v celoti.

c) Presoja

85. Najprej je treba pojasniti, da se očitki, ki jih pritožnici v tem delu tretjega pritožbenega razloga navajata zoper izpodbijano sodbo, nanašajo izključno na presojo, ki jo je Sodišče prve stopnje za določitev teže kršitve izvedlo v zvezi z obrazložitvijo velikosti upoštevnih trgov v sporni odločbi. Ker je teža kršitve, kot je bilo že navedeno, eno od dveh meril, ki sta v členu 23(3) Uredbe št. 1/2003 določeni za izračun globe, lahko ta del pritožbenega razloga, če bi ga bilo treba sprejeti, razen razveljavitve izpodbijane sodbe povzroči samo delno razglasitev ničnosti sporne odločbe, kot je Sodišče prve stopnje ugotovilo v točkah 88 in 99 izpodbijane sodbe, po potrebi pa tudi spremembo navedene odločbe.

86. Vendar mislim, da tega dela ni mogoče sprejeti.

87. Prvič, kot je Komisija upravičeno navedla v odgovoru na pritožbo, pritožnici z več vidikov napačno razlagata sporne razloge iz izpodbijane sodbe, ker ugotovitve Sodišča prve stopnje glede velikosti trgov enačita z ugotovitvami – ki so poleg tega predmet drugega dela tega pritožbenega razloga in so bile navedene v drugih točkah obrazložitve izpodbijane sodbe – glede dejanskega vpliva kršitve na trg. Sodišče prve stopnje v nasprotju s trditvami pritožnic ni ugotovilo, da je Komisija zadostno opisala dejanski vpliv kršitve na trg, ko se je v točki 101 izpodbijane sodbe sklicevalo na vodilno vlogo zadevnih podjetij. Ugotovitve iz točke 101 izpodbijane sodbe se nanašajo izključno na dejansko gospodarsko zmožnost zadevnih podjetij, da drugim subjektom povzročijo večjo škodo, v smislu točke 1(A), četrti pododstavek, Smernic, in ne na dejanski vpliv kršitve na

trg, na katerega se nanaša točka 1(A), prvi pododstavek, Smernic.

88. Drugič, pritožnici očitno menita, čeprav njune trditve v zvezi s tem niso povsem jasne, da so merila za presojo teže kršitve pri izračunu globe kumulativna in da Sodišče prve stopnje, če se Komisija kot na eno od meril v sporni odločbi sklicuje na velikost trgov, ne more presoditi, da bi lahko nezadostno obrazložitev v zvezi s tem dopolnili s sklicevanjem na ugotovitve iz sporne odločbe o dejanski gospodarski zmožnosti zadevnih podjetij, da povzročijo večjo škodo.

89. V zvezi s tem moram opozoriti, da je treba težo kršitev v skladu s sodno prakso ugotoviti ob upoštevanju velikega števila dejavnikov, kot so zlasti okoliščine posameznega primera, njegov kontekst in odvračalen učinek glob, in to ne da bi obstajal zavezujoč in dokončen seznam meril, ki jih je treba obvezno upoštevati. [34]

90. Sodišče je presodilo, da so med dejavniki, ki se lahko upoštevajo pri presoji teže kršitve, ravnanje vsakega izmed podjetij, vloga, ki jo ima vsako izmed podjetij pri izvajanju usklajenih ravnanj, korist, ki so jo lahko imela od teh ravnanj, njihova velikost in vrednost zadevnega blaga ter nevarnost, ki jo ta vrsta kršitev pomeni za cilje Skupnosti. [35]

91. Komisiji torej načeloma ni treba upoštevati velikosti blagovnih trgov kot merila za presojo teže kršitve, saj je ta samo eden izmed upoštevnih elementov. [36]

92. V nasprotju s tem, kar pritožnici trdita s sklicevanjem na točko 91 navedene sodbe Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, iz navedene točke ni mogoče izpeljati nobene druge ugotovitve. V tej točki je samo navedeno, da je treba upoštevati „obseg prizadetega trga“, kar se zanesljivo nanaša na geografski obseg upoštevnega trga, kot je potrjeno v točki 1(A) Smernic, ne pa na gospodarsko velikost (ali obseg prometa) prizadetih trgov.

34 – Glej sodbo z dne 17. julija 1997 v zadevi Ferriere Nord proti Komisiji (C-219/95 P, Recueil, str. I-4411, točka 33); zgoraj navedeno sodbo v zadevi Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (točka 465) ter zgoraj navedeni sodbi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točka 241) in Dalmine proti Komisiji (točka 129).

35 – Glej zlasti sodbo z dne 7. junija 1983 v zadevi Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji (od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 129) ter zgoraj navedeni sodbi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točka 242) in Dalmine proti Komisiji (točka 130).

36 – V tem smislu glej navedeno sodbo Dalmine proti Komisiji (točka 132).

93. Opozoriti je treba, da je Komisija v sporni odločbi navedla, da se je pri določitvi teže kršitve oprla na različne dejavnike, med katerimi sta velikost trgov in dejanska gospodarska zmožnost podjetij, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom, pri čemer je zadnji dejavnik izrecno naveden v točki 1(A), četrti pododstavek, Smernic.

94. V zvezi s tem je treba navesti, da pritožnici ne grajata ugotovitve Sodišča prve stopnje v točki 89 izpodbijane sodbe, da je pri presoji teže kršitve določitev velikosti trgov nujna (in zato dejansko pomembna) za ugotovitev dejanske gospodarske zmožnosti podjetij, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom v smislu Smernic.

95. Kljub temu menita, da je Sodišče prve stopnje v nasprotju s samim seboj, saj je najprej navedlo tako zahtevo, nato pa se je v točkah 99 in 100 izpodbijane sodbe strinjalo, da se lahko nezadostna obrazložitev, ki jo je ugotovilo glede določitve velikosti trgov, dopolni s sklicevanjem na vodilno vlogo na trgih, kar je Komisija storila v točki 325 obrazložitve sporne odločbe in česar pritožnici nista izpodbijali.

96. Čeprav menim, da pritožnici popolnoma pravilno poudarjata protislovje, ki je razvidno iz obrazložitve v točkah 89, 99 in 100 izpodbijane sodbe,[37] pa tega očitka po mojem mnenju vendarle ni mogoče sprejeti zaradi naslednjih razlogov.

97. Kot je presodilo Sodišče in kot je v točki 90 izpodbijane sodbe opozorilo Sodišče prve stopnje, so pri ugotavljanju morebitnega vpliva podjetja na trg pomembni njegovi tržni deleži.[38]

98. Vendar iz te sodne prakse še ne moremo sklepati, da je treba pri presoji vpliva podjetja na trg, ali če povzamem Smernice, dejanske gospodarske zmožnosti povzročanja večje škode drugim subjektom, od Komisije zahtevati, naj predhodno razmeji trg in ugotovi njegovo velikost po obsegu prometa.[39]

37 – Naj opozorim, da je vprašanje, ali je obrazložitev sodbe v nasprotju sama s seboj ali ni zadostna, v skladu z ustaljeno sodno prakso pravno vprašanje, ki je v pritožbi dopustno. Glej zlasti navedeno sodbo Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji (točka 71 in navedena sodna praksa).

38 – Sodba z dne 17. decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji (C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točka 139).

39 – Naj opozorim, da je Sodišče prve stopnje v točki 95 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija izpolnila obveznost obrazložitve, kar zadeva razmejitev upoštevnih trgov, česar pritožnici nista izpodbijali.

99. Kot pravilno ugotavlja Komisija, bi razlaga točke 89 izpodbijane sodbe v smislu take zahteve pomenila, da mora Komisija dokazati nekaj, česar ji pri ugotavljanju kršitve člena 81(1) ES sploh ni treba dokazati, če je taka kršitev sama po sebi v nasprotju z navedenim členom, kot je Sodišče prve stopnje ugotovilo v točkah 86 in 87 izpodbijane sodbe, pri čemer se je sklicevalo na ustaljeno sodno prakso (razlogi, ki jih tudi pritožnici ne izpodbijata). [40]

100. Tak pristop bi tudi pomenil, da se Smernice razlagajo še posebej ozko.

101. Čeprav menim, da je Sodišče prve stopnje upravičeno ugotovilo, da mora Komisija pri določitvi teže kršitve in izračunu globe nujno upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom v smislu točke 1 (A), četrti pododstavek, Smernic, pa tako upoštevanje po mojem mnenju zato ne sme obvezno „pomeniti, da je treba ugotoviti velikost trgov“, kar je v nasprotju s presojo Sodišča prve stopnje v točki 89 izpodbijane sodbe.

102. Po drugi strani je po mojem mnenju pravilneje, da se šteje, da se lahko taka zmožnost kršiteljev dokaže z drugimi primernimi sredstvi, med katerimi je ugotavljanje velikosti trgov po obsegu prometa.

103. Prav to merilo je Sodišče prve stopnje uporabilo v točkah od 99 do 101 izpodbijane sodbe. Na podlagi ugotovitve, da je v sporni odločbi pomanjkljivo obrazloženo ugotavljanje velikosti trgov po obsegu prometa, je menilo, da se lahko ta pomanjkljiva obrazložitev dopolni z drugimi razlogi iz sporne odločbe, v tem primeru z ugotovitvami iz točke 325 obrazložitve navedene odločbe, ki se v bistvu nanaša na to, kar so stranke v obravnavani zadevi opisale kot vodilno vlogo pritožnic na trgih.

104. V zvezi s tem je treba navesti, da pritožnici v točkah 63 in 66 pritožbe izrecno

40 – Sodišče je razsodilo, da „[je] treba v okviru uporabe člena 85(1) Pogodbe ES [postal člen 81(1) ES] upoštevni trg opredeliti zato, da se ugotovi, ali lahko sporazum prizadene trgovino med državami članicami in ali je njegov cilj oziroma posledica preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu“ [sklep z dne 16. februarja 2006 v zadevi Adriatica di Navigazione proti Komisiji (C-111/04 P, točka 31)]. Sodišče prve stopnje iz tega popolnoma logično sklepa – kot v točki 86 izpodbijane sodbe –, da obveznost opredelitve upoštevnega trga v odločbi, izdani na podlagi člena 81 ES, ni absolutna, temveč je naložena Komisiji samo takrat, ko brez razmejitve ni mogoče ugotoviti, ali bi sporni sporazum lahko prizadel trgovino med državami članicami in ali je njegov cilj oziroma posledica preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu. Glej zlasti sodbe Sodišča prve stopnje z dne 19. marca 2003 v zadevi CMA CGM in drugi proti Komisiji (T-213/00, Recueil, str. II-913, točka 206); z dne 6. julija 2000 v zadevi Volkswagen proti Komisiji (T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 230) in z dne 8. julija 2004 v zadevi Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji (T-44/00, ZOdl., str. II-2223, točka 132).

priznavata upoštevnost takega merila za presojo dejanske gospodarske zmožnosti podjetja, da povzroči večjo škodo. V zvezi s tem Komisiji očitata samo, da glede na okoliščine zadeve ni dovolj dokazala obstoja take vodilne vloge na trgu. Vendar Sodišče takega očitka glede ugotavljanja in presoje dejanskega stanja ne more preučiti v okviru pritožbe, razen če bi Sodišče prve stopnje izkrivilo dejansko stanje, [41] česar pa pritožnici v obravnavanem primeru ne navajata.

105. Zato kljub napačni uporabi prava in protislovni obrazložitvi, ki sta vplivali na sklepanje Sodišča prve stopnje v točkah 89, 99 in 100 izpodbijane sodbe, ti napaki nista vplivali na izrek navedene sodbe, zaradi česar bi bila lahko razveljavljena.

106. Predlagam torej, naj se prvi del tretjega pritožbenega razloga zavrne kot neutemeljen.

41 – V zvezi s tem glej zlasti sodbo z dne 19. marca 2009 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 105 in navedena sodna praksa).

2. Drugi del tretjega pritožbenega razloga: Sodišče prve stopnje ni dovolj upoštevalo ugotovitve, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve, kar zadeva dejanski vpliv kršitve na trg

a) Ugotovitve Sodišča prve stopnje

107. Sodišče prve stopnje je v točki 108 izpodbijane sodbe opozorilo, da mora Komisija v skladu s točko 1(A), prvi pododstavek, Smernic pri ugotavljanju teže kršitve preučiti dejanski vpliv kršitve na trg samo, če se izkaže, da se ta vpliv lahko meri.

108. Nadalje je v točki 109 izpodbijane sodbe navedlo, da Komisija ni nikoli trdila, da v obravnavanem primeru vpliva ni mogoče izmeriti, in da je med sodnim postopkom celo navedla, da se je kršitev izvajala, kar je pomenilo, da je nujno imela dejanske učinke na pogoje konkurence na upoštevnih trgih.

109. Sodišče prve stopnje je to trditev zavrnilo kot „neprepričljivo“ z obrazložitvijo, da izvajanje sporazuma še ne pomeni, da ima dejanske učinke, pri čemer se je oprlo na prakso odločanja Komisije in eno od svojih

sodb. Komisiji je tudi očitalo, da ni odgovorila na trditev pritožnic, da zadevni sporazumi niso povzročili zvišanja prodajnih cen šivank (točka 110 izpodbijane sodbe). Sodišče prve stopnje je na koncu ugotovilo, da se je Komisija oprla izključno na vzročno-posledično razmerje med izvajanjem omejevalnega sporazuma in njegovim dejanskim vplivom, kar ni zadostovalo za izračun glob (točka 111 izpodbijane sodbe). Na podlagi tega je tako v točki 112 izpodbijane sodbe sklepalo, da Komisija ni zadosti izpolnila obveznosti obrazložitve, ki ji je naložena.

110. Sodišče prve stopnje je pravne posledice take kršitve obveznosti obrazložitve preučilo v točki 190 izpodbijane sodbe. Sodišče prve stopnje je v navedeni točki poudarilo, da Komisija v obrazložitvi določitve zneska globe zlasti ni pojasnila, zakaj se zmanjšanje vpliva kršitve po 13. marcu 1997, ki ga je poleg tega izrecno priznala v točki 320 obrazložitve sporne odločbe, ni poznalo pri izračunu globe. Kljub temu je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da „[t]a pomanjkljiva obrazložitev v okoliščinah tega primera vendarle ne more povzročiti odprave ali znižanja globe, ker je bila opredelitev kršitve kot ‚zelo resne' utemeljena [iz razlogov, ki jih je navedlo v točkah 188 in 189 izpodbijane sodbe] in ker se je Komisija odločila za najnižji izhodiščni znesek, ki je v Smernicah predviden za tako kršitev (kar je pravzaprav najvišji znesek za ‚resno' kršitev), to je 20 milijonov EUR. Komisija upravičeno navaja, da odločitev za najnižji znesek v tem primeru zadostuje za upoštevanje zmanjšanja vpliva kršitve med njenim trajanjem."

b) Trditve strank

111. Po mnenju pritožnic je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, s tem ko je v točki 190 izpodbijane sodbe presodilo, da pomanjkljiva obrazložitev presoje dejanskega vpliva kršitve v okoliščinah tega primera ne bi smela privesti do odprave ali znižanja globe, ker je bila kršitev utemeljeno opredeljena kot „zelo resna". Sodišče prve stopnje naj bi vprašanja vsebinske zakonitosti odločbe tako enačilo z vprašanji pravnih posledic kršitve formalne obveznosti obrazložitve. Ker ima Komisija pri omejevalnih sporazumih široko diskrecijsko pravico, naj bi bilo upoštevanje postopkovnih pravil in obveznosti obrazložitve bistveno za pravico do obrambe.

112. Komisija to trditev pritožnic zavrača. Vendar pa meni, da je Sodišče prve stopnje v točkah od 109 do 112 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo. Sodišče prve stopnje naj bi po eni strani zahtevalo, da mora Komisija dokazati obstoj merljivega

dejanskega vpliva, medtem ko samo ni ugotovilo, da se ta vpliv lahko meri. Po drugi strani naj bi bilo Sodišče prve stopnje v nasprotju z ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero izvajanje sporazuma, katerega cilj je protikonkurenčen, zadostuje za izključitev možnosti sklepanja, da sporazum ni vplival na trg. Komisija zato poziva Sodišče, naj spremeni obrazložitev, tako da zavrne ugotovitve iz točk od 109 do 112 izpodbijane sodbe glede dokazov in merljivosti vpliva na trg.

c) Presoja

113. Pred preučitvijo drugega dela v utemeljitev pritožbenega razloga pritožnic, ki se nanaša na točko 190 izpodbijane sodbe, se je treba najprej opredeliti do predloga Komisije za spremembo obrazložitve, saj bi lahko Sodišče na podlagi take zahteve odkrilo, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, in to napako odpravilo, ne da bi to vplivalo na izrek sodbe, zoper katero je bila vložena pritožba in ki bi bila utemeljena zaradi drugih razlogov. [42]

42 – Glej zlasti sodbe z dne 9. junija 1992 v zadevi Lestelle proti Komisiji (C-30/91 P, Recueil, str. I-3755, točka 28); z dne 12. novembra 1996 v zadevi Ojha proti Komisiji (C-294/95 P, Recueil, str. I-5863, točka 52); z dne 13. julija 2000 v zadevi Salzgitter proti Komisiji (C-210/98 P, Recueil, str. I-5843, točka 58) in z dne 9. septembra 2008 v zadevi FIAMM in drugi proti Komisiji in Svetu (C-120/06 P in C-121/06 P, ZOdl., str. I-6513, točka 187).

i) Predlog Komisije za spremembo obrazložitve

114. Očitki Komisije glede obrazložitve Sodišča prve stopnje v točkah od 109 do 112 izpodbijane sodbe so povezani z dvema pravnima vprašanjema.

115. Prvič, Komisija meni, da je Sodišče prve stopnje napačno ugotovilo, da bi morala dokazati neobstoj dejanskega vpliva kršitve na trg, čeprav je to dolžna storiti samo, če se ta vpliv lahko meri, kar v obravnavanem primeru po njenem mnenju ne drži glede na naravo sporazumov, katerih cilj je bil izničiti potencialno konkurenco na upoštevnih trgih, in čeprav naj Sodišče prve stopnje na koncu ne bi ugotovilo, da se v obravnavanem primeru vpliv na trg lahko meri.

116. Drugič, Komisija trdi, da naj bi Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker je menilo, da je nezadostno razložila sporno odločbo, ker je samo navedla, da je mogoče o dejanskih učinkih kršitve na trg sklepati na podlagi izvajanja omejevalnega sporazuma.

117. S temi očitki se po mojem mnenju ni mogoče popolnoma strinjati.

118. Glede prve vrste očitkov seveda drži, da mora Komisija v skladu s točko 1(A), prvi pododstavek, Smernic dokazati dejanski vpliv kršitve na trg samo, če se ta lahko meri. Glede omejevalnih sporazumov o cenah ali delitvi trgov tudi iz Smernic izhaja, da se lahko ti omejevalni sporazumi že zaradi svoje narave opredelijo kot zelo resni, ne da bi morala Komisija dokazati dejanski vpliv kršitve na trg. V takem primeru je dejanski vpliv kršitve na trg samo eden od dejavnikov.

119. Vendar je Komisija, kot je Sodišče prve stopnje ugotovilo v točki 111 izpodbijane sodbe, namenila del sporne odločbe „dejanskemu vplivu kršitve“, v katerem je zlasti navedla, da je kršitev vplivala na trg in da se je ta vpliv zmanjšal v obdobju med 13. marcem 1997 in 31. decembrom 1999. Obstajata dve možnosti, ali se Komisija ne namerava opreti na merilo dejanskega vpliva kršitve na trg – v tem primeru v odločbi, s katero podjetjem, ki so sodelovala pri omejevalnem sporazumu, naloži globe, pri določitvi teže kršitve v skladu s točko 1(A) Smernic upošteva samo naravo kršitve, po potrebi pa tudi geografski obseg trga – ali pa namerava odločbo enako kot pri sporni odločbi opreti na tak vpliv, v tem primeru pa po mojem mnenju domnevno meni, da se tak vpliv lahko meri. Ker *lahko* Komisija z uporabo takega merila znesek globe, ki jo namerava naložiti, zviša nad minimalni prag 20 milijonov EUR, v Smernicah predviden za zelo resne kršitve, ne moremo razumno sklepati, da ta institucija navedene odločbe ne namerava opreti na merilo dejanskega vpliva kršitve, če se odloči, da bo v odločbi o naložitvi globe tri točke obrazložitve namenila „dejanskemu vplivu kršitve“. V takih okoliščinah bi po mojem mnenju iz tega pravno pravilno sklepali, kot je to v bistvu storilo Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi, da Komisija meni, da se vpliv, ki ga opiše v odločbi, načeloma lahko meri, razen če iz posebne utemeljitve navedene odločbe glede tega izhaja nekaj drugega.

120. Sodišče prve stopnje je v teh okoliščinah in na podlagi take domneve o merljivosti dejanskega vpliva na trg v točki 109 izpodbijane sodbe poudarilo, da Komisija med sodnim postopkom v obravnavanem primeru ni navedla, da dejanskega vpliva kršitve ni mogoče meriti. Sodišče prve stopnje od Komisije nikakor ni zahtevalo, da mora predložiti negativen dokaz, temveč je glede na domnevo, ki sem jo ravnokar navedel, samo ugotovilo, da Komisija med sodnim postopkom ni izpodbijala obstoja take domneve, ki je lahko izhajala iz besedila sporne odločbe.

121. Poleg tega ni mogoče sprejeti pojasnila, ki ga je Komisija pred Sodiščem navedla v odgovoru na pritožbo, da vpliva sporazumov – katerih cilj je bil, naj opozorim, razdeliti blagovne in geografske trge z ovira-

njem dostopa potencialnega konkurenta na trg – ni bilo mogoče izmeriti zaradi njihovih značilnosti; take obrazložitve v sporni odločbi ni, vsekakor pa ni bila navedena na prvi stopnji.

122. Nazadnje, dolžnost Sodišča prve stopnje ni, da ob preučitvi zadostnosti obrazložitve sporne odločbe kot ob navedenem očitku pritožnic presodi, da se je vpliv dejansko lahko meril, saj se taka presoja nanaša na zakonitost vsebine sporne odločbe.

123. Predlagam torej zavrnitev prve vrste očitkov, ki jih je Komisija navedla glede obrazložitve iz točke 109 izpodbijane sodbe.

124. Posebno pozornost si zasluži druga vrsta očitkov, ki se nanaša na ugotovitve Sodišča prve stopnje v točkah od 110 do 112 izpodbijane sodbe glede nezadostnih dokazov o dejanskem vplivu kršitve na trg.

125. Najprej je treba opozoriti na nejasnost sklepanja Sodišča prve stopnje v navedenih točkah podnaslova „Obrazložitev izračuna globe“. Sodišče prve stopnje nepovezano hkrati navaja procesne ugotovitve glede nezadostne obrazložitve sporne odločbe (Komisiji na primer v točki 110 izpodbijane sodbe očita, da ni odgovorila na trditve pritožnic, da se prodajne cene šivank niso zvišale) in vsebinske ugotovitve, ki so sicer precej bolj pomenljive, saj se nanašajo na „neprepričljivost“ ali nepravilnost obrazložitve iz točk od 318 do 320 navedene odločbe. [43]

126. Menim, da Komisija upravičeno graja ugotovitev Sodišča prve stopnje, da je obrazložitev dejanskega vpliva kršitve na trg v sporni odločbi nezadostna.

127. V skladu s sodno prakso, ki se nanaša na obseg obveznosti obrazložitve glede izračuna globe, naložene zaradi kršitve pravil Skupnosti o konkurenci, so zahteve po pomembni postopkovni zahtevi, to je po obveznosti obrazložitve, izpolnjene, kadar Komisija v odločbi navede merila presoje, ki so ji

43 – V zvezi s tem razlikovanjem glej zlasti navedeno sodbo Komisija proti Sytraval in Brink's France (točki 67 in 72) ter točko 92 izpodbijane sodbe.

omogočila oceno teže in trajanja kršitve. [44] V obravnavanem primeru so bila ta merila glede teže kršitve, ki je edina sporna v tej zadevi, zagotovo navedena v točkah od 316 do 325 obrazložitve sporne odločbe, medtem ko se je merilo dejanskega vpliva presojalo v točkah od 318 do 320 obrazložitve navedene odločbe.

128. Po drugi strani iz trditev v točki 110, prva in druga poved, izpodbijane sodbe in iz trditev v točki 111, zadnja poved, navedene sodbe nedvomno izhaja, da je Sodišče prve stopnje preučilo utemeljenost obrazložitve sporne odločbe, pri čemer je razveljavilo v njej navedeno presojo, namesto da bi zgolj preverilo, ali je Komisija jasno in nedvoumno navedla sklepanje, na podlagi katerega je ugotovila obstoj dejanskega vpliva kršitve na trg.

129. Menim torej, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, s tem ko je v točki 112 izpodbijane sodbe napake v sporni odločbi, ki jih je ugotovilo v točkah 110 in 111 navedene sodbe, opredelilo kot nezadostno obrazložitev merila dejanskega vpliva na trg. [45]

130. Kljub vsemu menim, da predloga Komisije za spremembo obrazložitve ni mogoče sprejeti, razen če ta predlog razumemo (o čemer pa močno dvomim), kot da bi moralo Sodišče prve stopnje ugotoviti napačno pravno presojo.

131. Zaradi razlogov, navedenih v nadaljevanju, menim, da je Sodišče prve stopnje pravilno presodilo, da se Komisija pri izračunu globe ne more opreti samo na vzročno-posledično razmerje med izvajanjem omejevalnega sporazuma in njegovim dejanskim vplivom na trg.

132. V nasprotju s tem, kar je Komisija zagovarjala v odgovoru na pritožbo in na obravnavi, vprašanje, ali dejansko izvajanje omejevalnega sporazuma zadostuje za dokaz dejanskega vpliva kršitve na trg, še zdaleč ni

44 – Glej sodbi z dne 16. novembra 2000 v zadevi KNP BT proti Komisiji (C-248/98 P, Recueil, str. I-9641, točka 42) in v zadevi Sarrió proti Komisiji (C-291/98 P, Recueil, str. I-9991, točka 73) ter zgoraj navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (točka 463).

45 – V zvezi s tem je treba navesti, da čeprav Sodišče prve stopnje v francoski različici točke 115 izpodbijane sodbe uporablja izraz „défaut de motivation“, iz jezika postopka (to je iz nemščine), ki je edini verodostojen jezik in v katerem se uporablja izraz „unzureichende Begründung“, izhaja, da se ta izraz ne nanaša na neobstoj obrazložitve (Begründungsmangel), ampak na obstoj nezadostne ali pomanjkljive obrazložitve (unzureichende Begründung). Tako razlago potrjuje dejstvo, da se enak izraz uporablja v točki 99 izpodbijane sodbe, v kateri je Sodišče prve stopnje ugotovilo „nezadostno obrazložitev“ glede velikosti trgov.

bilo predmet „ustaljene sodne prakse“ Sodišča prve stopnje. Sodišče o tem vprašanju do zdaj še ni sprejelo odločitve, saj o njem prvič odloča ne samo v tej zadevi, temveč tudi v tako imenovanih zadevah avstrijskih bank. [46]

133. Kot je generalni pravobranilec Bot poudaril v sklepnih predlogih, ki so bili v teh zadevah predstavljeni 26. marca 2009, še vedno obstaja precej negotovosti v zvezi s tem, na kaj se v smislu Smernic nanaša zveza „lahko meri“. [47]

134. Ta negotovost deloma izhaja iz nasprotujoče si sodne prakse Sodišča prve stopnje, kar zadeva vprašanje, ali ugotovitev dejanskega izvajanja omejevalnega sporazuma zadostuje za dokaz obstoja dejanskega vpliva kršitve na trg.

135. Kot je generalni pravobranilec Bot upravičeno poudaril v navedenih sklepnih predlogih, [48] je mogoče pri tem razlikovati med smerema sodne prakse.

136. V skladu s prvo smerjo sodne prakse Sodišče prve stopnje meni, da se lahko Komisija pri ugotavljanju obstoja vpliva na trg opre že na izvajanje omejevalnega sporazuma. K tej smeri prištevamo sodbe Sodišča prve stopnje v zadevah avstrijskih bank [49] in v zadevi Groupe Danone proti Komisiji [50] ter pred kratkim izdani sodbi v zadevah Hoechst proti Komisiji [51] in Carbone Lorraine proti Komisiji [52].

137. Nasprotno, kot sem že navedel, pa je Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi menilo, da ni dovolj, da Komisija pri dokazovanju dejanskega vpliva kršitve na trg ugotovi samo, da se je omejevalni sporazum dejansko izvajal. Tak pristop je v skladu z drugo smerjo sodne prakse, ki sovpada s prvo in ki v bistvu zahteva, da mora Komisija predložiti konkretne in verodostojne indice, ki z razumno verjetnostjo kažejo, da je omejevalni sporazum vplival na trg, pri čemer dejansko izvajanje omejevalnega sporazuma v skladu s tem pristopom pomeni zgolj močan

46 – Združene zadeve Erste Bank der österreichischen Sparkassen proti Komisiji (C-125/07 P), Raiffeisen Zentralbank Österreich proti Komisiji (C-133/07 P), Bank Austria Creditanstalt proti Komisiji (C-135/07 P) in Österreichische Volksbanken proti Komisiji (C-137/07 P), o katerih Sodišče še ni odločilo.

47 – Točka 275 navedenih sklepnih predlogov.

48 – Glej točke od 279 do 300 navedenih sklepnih predlogov.

49 – Sodba z dne 14. decembra 2006 v zadevi Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji (od T-259/02 do T-264/02 in T-271/02, ZOdl., str. II-5169, točka 288). Treba je navesti, da je to sodbo razglasil isti senat in v enaki sestavi kot izpodbijano sodbo.

50 – Sodba z dne 25. oktobra 2005 (T-38/02, ZOdl., str. II-4407). Kot izhaja iz točke 148 navedene sodbe, „[i]zvedba sporazuma, katerega cilj je protikonkurenčen, pa čeprav delna, zadostuje za izključitev možnosti sklepanja, da ni bilo vpliva navedenega sporazuma na trg“. Treba je navesti, da v okviru pritožbe, ki je bila vložena pri Sodišču in na podlagi katere je bila izdana sodba z dne 8. februarja 2007 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji (C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331), Sodišče ni odločalo o tem vprašanju.

51 – Sodba z dne 18. junija 2008 (T-410/03, ZOdl., str. II-4451, točki 345 in 348).

52 – Sodba z dne 8. oktobra 2008 (T-73/04, ZOdl., str. II-2661, točka 84). Treba je navesti, da je bila zoper to sodbo pri Sodišču vložena pritožba, vpisana pod opravilno številko C-554/08 P (zadeva Le Carbone Lorraine proti Komisiji, v kateri Sodišče še ni odločilo).

indic, vendar Komisija presoje ne more omejiti samo na tak indic. [53]

138. V skladu s tem pristopom je izvajanje kršitve samo predhodni pogoj za dokaz obstoja dejanskega vpliva omejevalnega sporazuma na trg. [54]

139. Po zgledu stališča generalnega pravobranilca Bota v navedenih sklepnih predlogih [55] se strinjam s sklepanjem, značilnim za to drugo smer sodne prakse.

140. Menim, da mora biti Komisija sposobna, če namerava odločbo o naložitvi globe podjetju zaradi kršitve člena 81(1) ES opreti na obstoj dejanskega vpliva kršitve na trg, predložiti konkretne, verodostojne in zadostne indice, na podlagi katerih lahko presodi, kako je lahko kršitev dejansko vplivala na konkurenco na trgu. Natančneje, ker lahko Komisija na podlagi obstoja dejanskega vpliva kršitve, če je ta že po svoji naravi zelo resna, poveča njeno težo in izhodiščni znesek zviša nad predvideni minimalni prag 20 milijonov EUR, ta institucija torej ne more samo ugotoviti, da se je omejevalni sporazum dejansko izvajal, zato ne more brez dodatnih dokazov samo domnevati, da je ta omejevalni sporazum verjetno vplival na trg.

141. Taka zahteva se mi zdi še toliko ustreznejša z vidika cilja, na katerega je opozorjeno v sodni praksi in v skladu s katerim je namen glob, naloženih podjetjem, ki so kršila člen 81(1) ES, zlasti sankcioniranje nezakonitega ravnanja teh podjetij. [56]

142. Vendar pri sporazumih s protikonkurenčnim ciljem, kot so sporazumi o delitvi blagovnih trgov in/ali geografskih trgov ali sporazumi o določitvi cen, v teh okoliščinah po mojem mnenju ni sprejemljivo, da ne samo da Komisiji pri ugotavljanju *obstoja* kršitve ni treba dokazati učinkov navedenih sporazumov, ampak ji ni treba predložiti niti

53 – Glej sodbe Sodišča prve stopnje z dne 27. septembra 2006 v zadevi Roquette Frères proti Komisiji (T-322/01, ZOdl., str. II-3137, točki 77 in 78), v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-329/01, ZOdl., str. II-3255, točke od 178 do 181), v zadevi Jungbunzlauer proti Komisiji (T-43/02, ZOdl., str. II-3435, točke od 155 do 159) in v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-59/02, ZOdl., str. II-3627, točke od 161 do 165). V tem smislu glej tudi sodbe Sodišča z dne 8. julija 2008 v zadevi Knauf Gips proti Komisiji (T-52/03, točke od 392 do 395), v zadevi BPB proti Komisiji (T-53/03, ZOdl., str. II-1333, točke od 301 do 304) in v zadevi Lafarge proti Komisiji (T-54/03, točke od 584 do 587). Treba je navesti, da sta bili zoper sodbi, izdani v zadevah T-52/03 in T-54/03, vloženi pritožbi, vpisani pod opravilni številki C-407/08 P in C-413/08 P (zadevi Knauf Gips proti Komisiji in Lafarge proti Komisiji, o katerih Sodišče še ni odločilo).

54 – Glej navedeni sodbi Roquette Frères proti Komisiji (točka 77) in Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-329/01, točka 180).

55 – Glej točke od 303 do 314 navedenih sklepnih predlogov.

56 – Glej zlasti navedeni sodbi ACF Chemiefarma proti Komisiji (točka 173) in SGL Carbon proti Komisiji (točka 37) ter sodbo z dne 7. junija 2007 v zadevi Britannia Alloys & Chemicals proti Komisiji (C-76/06 P, ZOdl., str. I-4405, točka 22).

konkretnih in verodostojnih indicev o dejanskem vplivu kršitve na trg, čeprav meni, da se mora pri določanju *teže* kršitve in navsezadnje pri izračunu globe, ki jo namerava naložiti zadevnim podjetjem, nujno opreti na tako merilo.

143. Po mojem mnenju iz tega izhaja, da je Sodišče prve stopnje v točkah 110 in 111 izpodbijane sodbe upravičeno presodilo, da Komisija brez drugih pojasnil ni mogla samo na podlagi izvajanja omejevalnega sporazuma sklepati o obstoju njegovih dejanskih učinkov na trg ter da odločbe ni mogla opreti samo na vzročno-posledično razmerje med izvajanjem omejevalnega sporazuma in njegovim dejanskim vplivom na trg.

144. Predlagam torej, naj se ne ugodi predlogu Komisije za spremembo obrazložitve.

ii) Očitki, ki sta jih pritožnici navedli v utemeljitev drugega dela tretjega pritožbenega razloga

145. Pritožnici Sodišču prve stopnje očitata, da ni razglasilo ničnosti sporne odločbe, čeprav je ugotovilo, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve v zvezi z merilom dejanskega vpliva kršitve na trg.[57] Sodišče prve stopnje v točki 190 izpodbijane sodbe po njunem mnenju tako ni moglo ugotoviti, da je osnovni znesek globe ustrezen, ne da bi napačno uporabilo pravo.

146. Tudi če domnevamo, da je Sodišče prve stopnje pravilno ugotovilo, da je obrazložitev sporne odločbe glede dejanskega vpliva kršitve na trg pomanjkljiva, namesto da bi upoštevalo (očitno) napako pri presoji tega merila, pa menim, da utemeljitve pritožnic ni mogoče sprejeti.

147. Treba je opozoriti, da ima Sodišče prve stopnje pri tožbah, vloženih zoper odločbe Komisije, s katerimi so bile podjetjem naložene globe zaradi kršitve pravil konkurence, dvojno pristojnost. Po eni strani mora v okviru nadzora nad njihovo zakonitostjo na podlagi člena 230 ES zlasti preveriti, ali se je upoštevala obveznost obrazložitve, katere kršitev pomeni, da se odločba *lahko razglasi za nično*. Po drugi strani je Sodišče prve stopnje v okviru pooblastila za odločanje v sporu polne jurisdikcije, ki ga ima na podlagi

57 – Ugotovitve iz opombe 45 teh sklepnih predlogov glede francoske različice izraza „pomanjkljiva obrazložitev“, ki je uporabljen v točki 115 izpodbijane sodbe, veljajo tudi za ta izraz v točki 190 navedene sodbe. Ta izraz je treba razumeti, kot da se v skladu z nemško različico izpodbijane sodbe nanaša na napačno ali pomanjkljivo obrazložitev, ne pa na neobstoj obrazložitve.

člena 229 ES in Uredbe št. 1/2003, pristojno za presojo primernosti višine glob. [58]

148. Iz tega izhaja, da ugotovitev nezadostne obrazložitve enega izmed meril za izračun višine globe, naložene podjetju zaradi kršitve člena 81(1) ES, *ipso facto* ne povzroči razglasitve ničnosti – niti delne – odločbe, s katero je bila navedena globa naložena. Tak sklep je razumljiv glede na številna merila, ki jih lahko Komisija uporabi pri določitvi teže in trajanja ugotovljene kršitve. Izrek zadevne odločbe (torej tudi znesek v njej naložene globe) lahko popolnoma zakonito temelji na razlogih, na katere ni vplivala napaka ali pomanjkljivost, ki jo je ugotovilo sodišče, ki je meritorno odločalo o zadevi.

149. Komisija je v sporni odločbi na podlagi teže kršitve določila izhodiščni znesek 20 milijonov EUR. Pri določitvi tega zneska je upoštevala zlasti značilnosti kršitve, njen dejanski vpliv na trg in geografski obseg navedenega trga.

58 – V tem smislu glej navedeni sodbi KNP BT proti Komisiji (točke od 38 do 40) in Sarrió proti Komisiji (točke od 69 do 71).

150. Sodišče prve stopnje je v izpodbijani sodbi najprej ugotovilo, da je Komisija pri preučitvi teže kršitve napačno presodila dejanski vpliv na trg, nato pa je preverilo, ali so lahko te napake vplivale tudi na izračun globe, in sicer na izhodiščni znesek 20 milijonov EUR, ki se je v sporni odločbi uporabil za pritožnici.

151. Sodišče prve stopnje je med nadzorom, ki ga izvaja v okviru pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije, na podlagi ugotovitve v točkah 188 in 189 izpodbijane sodbe, da je bila opredelitev kršitve kot zelo resne v sporni odločbi upravičena zaradi narave zadevnih sporazumov, v točki 190 navedene sodbe upravičeno presodilo, da ugotovljene napake v okoliščinah tega primera ne morejo *povzročiti odprave ali znižanja naložene globe*, ker je bila opredelitev kršitve kot „zelo resne“ utemeljena in ker se je Komisija odločila za minimalni izhodiščni znesek, ki je v Smernicah predviden za tako kršitev (kar je pravzaprav najvišji znesek za „resno“ kršitev), to je 20 milijonov EUR.

152. Povedano drugače, Sodišče prve stopnje je menilo, da čeprav bi lahko Komisija na podlagi dejanskega vpliva kršitve na trg povečala izhodiščni znesek globe, ki jo določi, če bi bilo to mogoče v okoliščinah tega primera, pa napake v zvezi s tem merilom nikakor niso vplivale na znesek, ki se je upošteval v obravnavanem primeru (in torej na izrek sporne odločbe), saj je bil znesek enak

najvišjemu znesku za kategorijo resnih kršitev v smislu Smernic, čeprav bi se zadevna kršitev že zaradi svoje narave lahko opredelila kot „zelo resna“. V teh okoliščinah je Sodišče prve stopnje v okviru pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije menilo, da mu ni treba uporabiti pristojnosti za spremembo sporne odločbe, saj je bil upoštevani izhodiščni znesek že tako nižji, kot bi bil ob opredelitvi kršitve kot „zelo resne“, in je bil torej ustrezen.

153. Taka presoja in pristop po mojem mnenju nista pravno napačna.

154. Zato predlagam, naj se zavrnejo očitki, ki sta jih pritožnici navedli v utemeljitev drugega dela tretjega pritožbenega razloga. Na podlagi tega je treba po mojem mnenju ta pritožbeni razlog v celoti zavrniti.

E – *Četrti pritožbeni razlog: kršitev Smernic in napačna presoja teže kršitve*

155. Ta pritožbeni razlog je sestavljen iz dveh delov. Prvi del se nanaša na dejstvo, da se ni upoštevala nepravilnost ugotovitve dejanskega vpliva kršitve na trg. Drugi del pa se nanaša na to, da se kot olajševalna okoliščina ni upoštevalo dejstvo, da naj bi pritožnici prostovoljno prenehali izvajati kršitev.

1. Prvi del četrtega pritožbenega razloga: neupoštevanje nepravilnosti ugotovitve dejanskega vpliva kršitve na trg

a) Trditve strank

156. Pritožnici trdita, da je Sodišče prve stopnje v točkah od 188 do 190 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo v dveh pogledih. Po eni strani naj bi Sodišče prve stopnje pri ugotavljanju teže kršitve upoštevalo izključno njeno abstraktno obliko. Neupoštevanje dejanskih okoliščin kršitve naj bi bilo v nasprotju s Smernicami, sodno prakso Sodišča in prakso odločanja Komisije. Po drugi strani naj bi Sodišče prve stopnje zmotno menilo, da izhodiščni znesek, ki je v Smernicah predviden za zelo resno kršitev, pomeni minimalni znesek, od katerega se ni dovoljeno oddaljiti. Tak pristop naj bi bil v nasprotju s prakso odločanja Komisije in naj bi pomenil kršitev načela sorazmernosti.

157. Komisija se delno sklicuje na obrazložitev, ki jo je podala v okviru tretjega pritožbenega razloga v zvezi z dejanskim vplivom kršitve na trg. Kot dodaja, Sodišče prve stopnje ni menilo, da izhodiščni znesek, določen v Smernicah, pomeni prag, ki ga ni mogoče prestopiti, temveč je, nasprotno, v točkah 206 in 223 izpodbijane sodbe preučilo njegovo sorazmernost. Primeri, ki sta jih pritožnici navedli v okviru trditev, povezanih s prakso odločanja Komisije, naj bi bili neupoštevni, novi ali napačni.

159. V obravnavanem primeru je treba opozoriti, da je Sodišče prve stopnje v točki 188 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je zadevna kršitev, katere namen je bil razdeliti blagovni in geografski trg, zaradi svojih značilnosti očitna kršitev konkurenčnega prava, zato je še posebej resna. Iz tega je v točki 189 izpodbijane sodbe sklepalo, da je kršitev glede na opredelitev v Smernicah v sporni odločbi upravičeno opredeljena kot „zelo resna“.

160. Ta ugotovitev kot taka po mojem mnenju nikakor ni pravno napačna.

b) Presoja

158. Opozoriti je treba, da je namen nadzora Sodišča v pritožbi zoper sodbo Sodišča prve stopnje, s katero se je določil znesek globe za podjetje, ki je kršilo pravila Skupnosti o konkurenci, prvič, preveriti, v kolikšni meri je Sodišče prve stopnje pravno pravilno upoštevalo vse bistvene dejavnike za presojo določenega ravnanja glede na člena 81 ES in 82 ES ter člen 15 Uredbe št. 17 (ali člen 23 Uredbe št. 1/2003), in, drugič, preveriti, ali je Sodišče prve stopnje pravno zadostno odgovorilo na vse trditve tožeče stranke za odpravo ali zmanjšanje globe [59].

161. Sodišče je imelo že v sodbi v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji [60] priložnost potrditi pristop Sodišča prve stopnje, v skladu s katerim se lahko teža kršitve določi glede na naravo in cilj nezakonitega ravnanja, pri čemer se je strinjalo, da so lahko elementi, ki zadevajo cilj nekega ravnanja, za določitev globe pomembnejši kot elementi, ki zadevajo njegove učinke. Sodišče je tako presodilo, da učinek protikonkurenčnega ravnanja torej ni odločilno merilo pri presoji ustreznosti višine globe. [61]

59 – Glej zlasti navedene sodbe Baustahlgewebe proti Komisiji (točka 128), Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji (točka 217) in Groupe Danone proti Komisiji (točka 69).

60 – Sodba z dne 2. oktobra 2003 (C-194/99 P, ZOdl., str. I-10821).
61 – Ibidem (točka 118).

162. Sicer pa je Komisija v Smernicah glede zelo resnih kršitev navedla, pa tudi Sodišče prve stopnje se je na to upravičeno sklicevalo v točki 189 izpodbijane sodbe, da so to „navadno horizontalne omejitve, kot so cenovni karteli in kvote o delitvah trga ali druga ravnanja, ki ogrožajo pravilno delovanje enotnega trga, kot je porazdelitev domačih trgov“ (točka 1(A), drugi pododstavek, tretja alinea).

163. Iz tega okvirnega opisa izhaja, da se lahko sporazumi ali usklajena ravnanja, katerih namen je enak kot v obravnavanem primeru, prvič, razdeliti blagovne trge, in sicer z razdelitvijo evropskega trga šivank in drugih izdelkov galanterije, ter, drugič, razdeliti geografski trg, in sicer z razdelitvijo evropskega trga šivank za ročno šivanje in obrt, pletilk ter kvačk, že samo zaradi njihove narave opredelijo kot „zelo resni“, ne da bi moral biti za taka ravnanja značilen poseben vpliv.

164. Menim torej, da pritožnici Sodišču prve stopnje ne moreta očitati, da je v bistvu presodilo, da merila iz točke 1(A), prvi pododstavek, Smernic niso enako pomembna za presojo teže kršitve.

165. Kot sem navedel v točkah 151 in 152 teh sklepnih predlogov, Sodišče prve stopnje poleg tega kljub ugotovitvi, da je Komisija pri presoji dejanskega vpliva kršitve storila napake, ni uporabilo pristojnosti za spremembo izhodiščnega zneska globe, določenega v sporni odločbi, ker je v bistvu menilo, da je bil znesek v navedeni odločbi glede na okoliščine tega primera nižji, kot bi bil na podlagi opredelitve kršitve kot „zelo resne“, ki je izhajala že iz njene narave. V nasprotju s trditvami pritožnic Sodišče prve stopnje torej ni menilo, da izhodiščni znesek v višini 20 milijonov EUR, določen v sporni odločbi, pomeni prag, ki ga ni mogoče prestopiti, ampak je, nasprotno, v okviru pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije preučilo, ali bi bilo treba ta znesek spremeniti ali ne, kot je razvidno iz točke 190 izpodbijane sodbe. [62] Dejstvo, da je Sodišče prve stopnje glede na okoliščine tega primera presodilo, da ni smiselno spreminjati izhodiščnega zneska globe, določenega v sporni odločbi, pri čemer je navedlo razloge v utemeljitev te ugotovitve, samo po sebi še ne more pomeniti kršitve načela sorazmernosti. Tudi morebitno dejstvo, da je Komisija v drugih zadevah drugače obravnavala druga nezakonita ravnanja, nikakor ni upoštevno, saj praksa odločanja Komisije ne more biti pravni okvir za določanje glob na področju konkurence. [63]

62 – V zvezi s podobnim pristopom glej zlasti sodbo Sodišča prve stopnje z dne 9. julija 2003 v zadevi Kyowa Hakko Kogyo in Kyowa Hakko Europe proti Komisiji (T-223/00, Recueil, str. II-2553, točke od 77 do 89).

63 – Glej zlasti navedene sodbe Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točke od 209 do 213), JCB Service proti Komisiji (točka 205) in Archer Daniels Midland proti Komisiji (C-510/06 P, točka 82).

166. Prvi del četrtega pritožbenega razloga je torej treba zavrniti.

2. Drugi del četrtega pritožbenega razloga: neupoštevanje dejstva, da naj bi pritožnici prostovoljno prenehali izvajati kršitev, kot olajševalne okoliščine

a) Trditve strank

167. Pritožnici v tem delu pritožbenega razloga trdita, da naj bi Sodišče prve stopnje v točkah 211 in 213 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, ker je presodilo, da se lahko olajševalna okoliščina prizna samo, če so posredovanja Komisije zadevna podjetja spodbudila k opustitvi protikonkurenčnih ravnanj. Po mnenju pritožnic bi se moralo prostovoljno prenehanje kršitve še pred prvim pridobivanjem dokazov Komisije po vsej logiki upoštevati kot olajševalna okoliščina, saj se zagotovo ne upošteva pri presoji trajanja kršitve.

168. Po mnenju Komisije naj bi bila presoja Sodišča prve stopnje v skladu z njegovo sodno prakso, ki naj ne bi bila sporna.

b) Presoja

169. Ni sporno, da je Sodišče prve stopnje zavrnilo utemeljitev pritožnic, ki sta mu predlagali, naj naloži kazen Komisiji, ker jima ni priznala olajševalne okoliščine na podlagi točke 3 Smernic, z obrazložitvijo, da se je kršitev končala pred prvimi posredovanji Komisije.

170. Sodišče prve stopnje je v točki 211 izpodbijane sodbe presodilo, da na podlagi predčasnega prenehanja nezakonitega sporazuma ni mogoče priznati olajševalne okoliščine v smislu točke 3 Smernic. Uporaba zmanjšanja v takih okoliščinah bi podvojila upoštevanje trajanja kršitve za izračun zneska glob. Sodišče prve stopnje je v obravnavanem primeru v točki 212 izpodbijane sodbe ugotovilo, da predčasno prenehanje nezakonitega sporazuma ni bilo niti posledica posredovanja Komisije niti odločitve pritožnic, da bosta prenehali izvajati kršitev, ampak je bilo izključno posledica povečanja proizvodne zmogljivosti pritožnic v Češki republiki, kot sta pritožnici navedli v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. V točki 213 izpodbijane sodbe je opozorilo, da se je predčasno prenehanje sporazuma upoštevalo že pri presoji trajanja kršitve in torej ni moglo pomeniti olajševalne okoliščine.

171. Ne glede na vprašanje (dejstvo), ali sta pritožnici popolnoma prostovoljno ali zaradi gospodarskih nujnosti predčasno prenehali

izvajati kršitev, pa razlaga Smernic, ki jo je upoštevalo Sodišče prve stopnje, po mojem mnenju ne more biti pravno napačna.

172. Opozoriti moram, da je v točki 3 Smernic v bistvu navedeno, da se osnovni znesek globe, ki ga določi Komisija, med drugim zniža, če obtoženo podjetje preneha izvajati kršitev takoj, ko poseže Komisija.

173. Sodišče je imelo že v navedeni sodbi Dalmine proti Komisiji priložnost potrditi ugotovitev Sodišča prve stopnje, da olajševalne okoliščine na podlagi točke 3 Smernic ni mogoče priznati, če je ugotovljena kršitev prenehala ali se je končevala, ko je Komisija opravila prve preiskave. [64]

174. Ta pristop, resda v nekoliko drugačnih okoliščinah, je bil pred kratkim potrjen v zgoraj navedeni sodbi Archer Daniels Midland proti Komisiji (C-510/06 P), v kateri je Sodišče ugotovilo, da se pritožnici upravičeno ni priznalo znižanje osnovnega zneska globe, ki ji je bila naložena, ker je prenehala protipravno ravnati takoj, ko so posegli ameriški organi, pristojni za konkurenco, kar se je v tej zadevi zgodilo še pred posredovanjem Komisije. [65] Sodišče je to ugotovitev oprlo na nujno ohranitev odvračilnega učinka globe, ki jo je naložila Komisija, in na polni učinek člena 81(1) ES. [66]

175. Iz tega izhaja, da Sodišče prve stopnje v obravnavanem primeru ni napačno uporabilo prava, s tem ko je potrdilo odločitev Komisije v sporni odločbi, da pritožnicama ne bo priznala olajševalne okoliščine na podlagi predčasnega prenehanja kršitve člena 81(1) ES, katere obstoja nista izpodbijali.

176. Zato menim, da drugega dela četrtega pritožbenega razloga ni mogoče sprejeti. Tudi ta pritožbeni razlog je treba v celoti zavrniti.

64 – Točki 158 in 160.

65 – Točka 150.

66 – Ibidem (točka 149).

F – *Peti pritožbeni razlog: kršitev načela sorazmernosti pri odmeri globe*

1. Trditve strank

177. Pritožnici trdita, da je Sodišče prve stopnje pri ugotavljanju teže kršitve v okviru določanja glob kršilo načelo sorazmernosti z dveh vidikov. Prvič, Sodišče prve stopnje naj bi Smernice uporabilo formalistično, ne da bi upoštevalo dejanske okoliščine kršitve. Drugič, Sodišče prve stopnje naj bi sorazmernost globe preučilo samo z vidika posameznih meril brez celovitega upoštevanja okoliščin zadevnega primera. Pritožnici v zvezi s tem grajata zlasti točke od 228 do 232 izpodbijane sodbe.

178. Po mnenju Komisije naj bi bil ta pritožbeni razlog nedopusten, ker naj bi se Sodišču predlagalo, naj znova preuči višino globe. Podredno pa poudarja, da je Sodišče prve stopnje podrobno preučilo sorazmernost globe in da trditve pritožnic niso utemeljene.

2. Presoja

179. Prvi očitek pritožnic glede formalistične uporabe Smernic je treba zavrniti zaradi razlogov iz točke 165 teh sklepnih predlogov. Pritožnici v utemeljitev tega očitka samo ponovita očitke, da naj bi Sodišče prve stopnje menilo, da je izhodiščni znesek v višini 20 milijonov EUR prag, ki ga ni mogoče prestopiti. Vendar sem že zgoraj navedel, da takih očitkov ni mogoče sprejeti.

180. V zvezi z drugim očitkom je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišče, ki v okviru pritožbe odloča

o pravnih vprašanjih, zaradi razlogov pravičnosti ni tisto, ki s svojo presojo nadomesti presojo Sodišča prve stopnje, ki pri izvajanju svoje neomejene pristojnosti odloča o višini glob, naloženih podjetjem zaradi njihove kršitve prava Skupnosti. [67]

181. Iz tega izhaja, da Sodišče v okviru pritožbe ni pristojno za splošno ponovno preučitev glob. [68]

182. Vendar pritožnici v obravnavanem primeru v pritožbi Sodišče dejansko pozivata, naj znova preuči višino globe, ki jo je naložilo Sodišče prve stopnje. V točkah od 103 do 108 pritožbe trdita, da bi moralo Sodišče prve stopnje znižati znesek globe, naložene v sporni odločbi, in sicer zaradi domnevnega neobstoja dejanskega vpliva na trg, zaradi trajanja in spremenljivega vpliva kršitve, njenega predčasnega prenehanja, domnevne nesorazmernosti globe glede na skupni promet, domnevne majhnosti upoštevnih trgov in zaradi odstotnega deleža globe, ki jo je naložila Komisija, glede na letni obseg upoštevnih trgov na prvi ravni.

183. Po drugi strani mora Sodišče v okviru pritožbe zlasti preveriti, ali je Sodišče prve stopnje pravno zadostno odgovorilo na vse trditve tožeče stranke za odpravo ali zmanjšanje globe. [69]

184. Kot je Komisija trdila v odgovoru na pritožbo ter kot izhaja iz preučitve tretjega in četrtega pritožbenega razloga v teh sklepnih predlogih, je Sodišče prve stopnje v zvezi s tem natančno preučilo trditve pritožnic, ki sta jih ponovili v točkah od 103 do 108 pritožbe in so navedene zgoraj.

185. Poleg tega je Sodišče prve stopnje, kar zadeva najpodrobnejše očitke o domnevni nesorazmernosti globe glede na skupni promet pritožnic in o obsegu prve ravni upoštevnih trgov, ki se niso preučili v okviru odgovora na prejšnje pritožbene razloge, v točkah od 228 do 232 izpodbijane sodbe upravičeno preizkusilo, ali je znesek, določen v sporni odločbi, glede na trditve pritožnic in pristojnost Sodišča prve stopnje za odločanje v sporu polne jurisdikcije sorazmeren z navedenimi elementi. V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče prve stopnje to

67 – Glej zlasti sodbi z dne 15. decembra 1994 v zadevi Finsider proti Komisiji (C-320/92 P, Recueil, str. I-5697, točka 46) in z dne 8. julija 1999 v zadevi Hercules Chemicals proti Komisiji (C-51/92 P, Recueil, str. I-4235, točka 109) ter navedeni sodbi Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (točka 614) in Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točka 245).

68 – V tem smislu glej navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (točka 246 in navedena sodna praksa).

69 – Glej zlasti navedeni sodbi Baustahlgewebe proti Komisiji (točka 128) in Groupe Danone proti Komisiji (točka 69).

preučilo, ne da bi se omejilo na 10 % skupnega prometa iz člena 23(2) Uredbe št. 1/2003, katerega upoštevanje samo po sebi še ne zagotavlja sorazmernosti globe, kot je pravilno ugotovilo v točki 226 izpodbijane sodbe.

186. Ob upoštevanju teh ugotovitev predlagam zavrnitev petega pritožbenega razloga, posledično pa tudi pritožbe v celoti.

III – Stroški

187. V skladu s členom 122, prvi odstavek, Poslovnika Sodišče odloči tudi o stroških, če pritožba ni utemeljena. V skladu s členom 69(2) Poslovnika, ki velja za pritožbeni postopek na podlagi člena 118 tega poslovnika, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker je Komisija predlagala, naj se pritožnicama naloži plačilo stroškov, in ker ti po mojem mnenju s pritožbenimi razlogi ne moreta uspeti, bi jima bilo treba naložiti plačilo stroškov, povezanih s pritožbo.

IV – Predlog

188. Glede na zgornje ugotovitve Sodišču predlagam, naj razsodi:

1. Pritožba se zavrne.

2. Družbama William Prym GmbH & Co. KG in Prym Consumer GmbH & Co. KG se naloži plačilo stroškov.